

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'ííhíí daliké'go yek'eda'ishchíigo, ² Nnee da'íłtsé godezt'i'gé' bináál ánágot'ííhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí nohwil nadaagosni'híí k'ehgo yek'eda'ishchíi; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíí al dó' da'íłtsé godezt'i'gé' hago ánágot'ííhíí bígosíłsídgo daliké' ánágot'ííhíí bee nich'í' k'e'eshchíi hasht'íí, ⁴ Hago ánágot'ííhíí níł na'gosni' n'íí da'aniigo bígonksííhíí bigha nich'í' bek'e'eshchii.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okáah yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah níłi l'é'e: án bí'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'í níłi. ⁶ Zakarías lá'íí bí'aad bíłgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánł'éeego ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníí lá'íí biyati'íí nzhqogo yíkísk'eh hí'ash l'é'e. ⁷ Bichagháshé doo hwaa da, Elísabeth doo íłchiih dahíí bigha; sáan lá'íí hastiin daasilíi'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okáah yebik'ehgo baa gonyáaná', ⁹ Nnee okáah yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okáah goz'aa yune' dilidgo líkagolchinihíí yidíłł'go habi'doltíi l'é'e. ¹⁰ Líkagolchinihíí diltł'go bíká' ngonyaaná' nnee láágo dadányú dał'adzaago da'okáah l'é'e. ¹¹ Ákóne' líkagolchinihíí bíká' dahsi'aa go yidíłł'íí díhe'nazhíneéego Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bíł ch'í'nah adzaa. ¹² Zakarías yíłtsaago yík'e tsídolyizgo

bilgoyéé'go gozlii. ¹³ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyikñii, Doo nénldzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nañ ni'okaahíi yidezts'aa; ni'aad Elisabeth bizhaazhé ishkiini ná yilchii, áí mé'ihíi bizhi' John bá áñle'. ¹⁴ Baa nił gozhóq doleel, dázho nił gozhóq doleel; nnee láago mé' goleehíi yaa bił daagozhóq doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ízisgo at'éé doleel, wine dagohíi ilnágodilhisíi doo yidláa da doleel; t'ah bimaa bibishch'id yi'yi' sitjigé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'aa doleel. ¹⁶ Díi mé' goleehíi nnee Israel hat'i'íi láago beBik'ehn, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaahñ, yich'i' nnáhiikáhgo áidoliil. ¹⁷ Elías biyi'siziiníi lá'íi binawodíi k'ehgo beBik'ehn yádn dahdidogaal doleel, nnee bichagháshé nkt'éego yaa tsínádaadikeesgo áidoliil, lá'íi hayíi doo ídaayést's'aa dahíi nnee nkt'éego ádaat'eehíi bigoya' yídaayést's'ago áidoliil; beBik'ehn yaa higháhíi nnee bijíi yune' bá ilch'i'gole'go áidoliil. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyikñii, Hago at'éego shiye' goleehíi bígonsi doleel, shíi hastiin siljina' shi'aadn aldó' sá silji? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'i' hananádzii, gáníigo, Shíi Gábiel honszee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee sizíi; shíi nich'i' hasdziihgo díi nkt'éego ágone'íi baa nił nagoshni'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yánkti' da nleeh, díi ágone' dishñiihíi begolzaahíi bijíi zhá hanándziil, doo shondláa dahíi bigha, ágone' dishñiihíi da'anii begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dała'at'éé n'íi Zakarías ch'éh yiba' naháztaq, hat'íi bigha doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. ²² Ch'ínádaana' doo hago'at'éego nnee yich'i' hadzii da: áik'ehgo

hat'ihíta bich'i' ch'i'nah adzaa shi daanzi; t'ah doo yakti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. ²³ Áígee binasdziidíi ąął áyíílaaná' bigowayú onádzaa. ²⁴ Áí bikédé'go bi'aad Elísabeth hiltsaą silijná' yaa ch'anant'i'go ashdla'i dahitaa, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'i' siste' n'íi shich'ą'zhí'go shá áile'híi bigha sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díi k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaanihíi gostán behitaaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' kłh goznıl Názařeth golzeezhi' yí'aad, áí kłh gozníli Gálileehíi biyi', ²⁷ Áígee it'eedń k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiiktíni yich'i' oyáá lé'e, áí nneehń David hat'i'i nlii; it'eedń Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyihńii, Nıl gozhóq le', Bik'ehgo'ihí'nań dážhó naa ch'oba'go nohweBik'ehń nıl nlii; dážhó niyaa gozhóq doleelgo isdzané bitahgé' haniktíi. ²⁹ Áń yo'íigo ábihńiihíi bigha tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íishą' niigo aníi nzi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gábihńii, Doo nénłdzid da, Mary: Bik'ehgo'ihí'nań naa ch'oba'go haniktíi. ³¹ Isąą, hınłtsąą nleehgo ishkiiníi hınłchii, áń Jesus golzeego áńlíł. ³² Ízisgo at'éé doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áń David yá niltíigo godoleel, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń David yánant'aa lé'e n'íi yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'i'i daanliiníi dahazhi' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gáyihńii, Hago'at'éégo díi, shiką' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gábihńii, Holy Spirit niká'zhí' at'éé doleel, Da'tiséyú At'éhi binawodíi niká'zhí' áiléh:

áik'ehgo ni'imé' goleehee dázho dilzini doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bi'Ye' holzee doo. ³⁶ Elísabeth, nik'íi, doo ilchíhi da daalch'inii n'íi, sá silij ndi aldó' hiltsaq, gostán bedahitaa, bi'imé' ishkiin doleeł. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo hat'íi ch'éh áil'íi da. ³⁸ Mary gáníi, Shíi Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé nshlii; ha'aa dishnii, da'anníihíi bikísk'ehyú áshidolíi. Áigé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a bich'a' onádzaa. ³⁹ Áigé' Mary dahaleego anahyú beezhi'yú kih goznilyú Judahíi biyi' oyáá l'é'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigowa yune' ha'ayáago Elísabeth yich'í' hadzii. ⁴¹ Elísabeth Mary biyati' yidezts'aago biyi' mé' dehes'naa l'é'e; la'íi Elísabeth Holy Spirit bee baa godet'aq l'é'e. ⁴² Án nawode hadzii laq gáníigo, Isdzané bitahgé' niyaa gozhóq doleeł, mé' nibishch'id biyi' sitiiníi aldó' biyaa gozhóq doleeł. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'ehń bima shaa ch'oba'go shaa nyáa? ⁴⁴ Niyati'íi disets'aaná' mé' bil gozhóqgo shiyi' dehes'naa laq. ⁴⁵ Isdzán osdlaadi biyaa gozhóq: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'gé'híi binkááyú ábikíihíi da'anii begolne'híi bigha. ⁴⁶ Mary gáníi, Shijíi dawa bee sheBik'ehń ízisgo at'ééhíi baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiníi Bik'ehgo'ihí'nań Hasdášiltíiníi yaa bil gozhóq. ⁴⁸ Shíi binal'a'a nshlíni doo hat'íi be'ánsht'ee da ndi nkt'éégo shaa tsínadeskeez: kogé' godezt'igo nnee daakinolt'íikíi dawa, isdzán biyaa gozhóni daashihíi doleeł. ⁴⁹ Dázho k'a'at'éhi dázho nkt'ééhíi áshíílaa; án bizhi'íi dilzih. ⁵⁰ Ilké' nánót'íikíi dahadń Bik'ehgo'ihí'nań bil diyinihíi baa ch'oba' doleeł. ⁵¹ Binawod ch'í'nah áyíílaa: bijíi yune' dázho ádaadilkahíi yil nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíi

ízisgo ádaat'ee n'íí hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo
 ádaat'ee da n'íí hadag ánáyiidlaa. ⁵³ Hayíí dáshiná'
 nakai n'íí dawahá nht'ééhíí yá ná'nné' nì'; áíná' ízis
 da'it'iinihíí dádilkqogo onáyis'a' l'é'e. ⁵⁴ Bána'iziidíí,
 Israel holzéhi, bich'ozni', bilgoch'oba'íí yee
 yénálníihgo; ⁵⁵ Dahazhì' Abraham lá'íí bich'á'gé'
 hadaakinolchiííbil goch'oba', daanohwitaa n'íí
 ágáyilnii n'íí k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elísabeth yíl
 sikeego taagi dahitaq l'é'e, áígé' bigowayú onádzaa.
⁵⁷ Elísabeth ilchiigee ngonyaa l'é'e; áígee ishkiin
 yizhchijí. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihì'nañ
 baa ch'ozbaadí, ba'ashhahgé' daagolííníí lá'íí
 daabik'ííhíí yaa t'ídaanzigo bil daagozhóq l'é'e.
⁵⁹ Mé' tsebíí beyiskaqago circumcise alnéhgo baa
 ch'ikai; Zakarías holzee doleeł, bitaa bizhi'híí
 k'ehgo, daach'inii. ⁶⁰ Áíná' mé' bimaahíí, Dah;
 John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'íí doo lá' ágágołzee
 da, daabilch'inii. ⁶² Áík'ehgo mé'íí bitaahíí
 bich'ì' na'ída'ch'igizhgo, Díí mé'íí hat'íí holzee
 doo? daabilch'inii. ⁶³ Áík'ehgo Zakarías biká'
 k'e'elchiihíí hát'íggo na'ígizh, áígé', Díí mé'íí John
 holzee doo, niigo biká' k'e'eshchijí. Áí bigha
 nneehíí bil díyadaagot'ee l'é'e. ⁶⁴ Áígé' dahiko
 Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihì'nañ ya'ahénzì
 l'é'e. ⁶⁵ Áígé' ba'ashhahgé' daagolííníí tsídaadesyiz:
 díí ágodzaahíí nì' Judéa biyi' dahyisk'idýú
 daagoch'ilííníí dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayíí
 áí ch'inii daidezts'aaníí bijíí yuyaa nazné'go,
 Díí mé'íí hagosha' at'éé hileehi! daanii. Áígé'
 Bik'ehgo'ihì'nañ yíl nlii l'é'e. ⁶⁷ Zakarías, mé'
 bitaahíí, Holy Spirit yábiyilti'go Bik'ehgo'ihì'nañ

binkááyú yakti', gáníígo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'i'i beBik'ehń ba'ahégosı; nnee bíyééhíí yaa nyáágo hanáyínihíí bigha, ⁶⁹ Bána'iziidíí, David holzéhi, bich'á'gé' hadaakínolchiíí bitahgé' dážhó nalwodi hasdánohwinił doleełí nohwá hayiltíí; ⁷⁰ Ni'gosdzán alzaagé' yúshde' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'ı' hadziigo gánohwiłnniid: ⁷¹ Nohwik'edaanniihíí ła'íí hayíí bił daanlchq'íí dawa nohwidás sizíí doleeł; ⁷² Daanohwita n'íí áyılñii n'íí k'ehgo nohwaa daach'oba', ła'íí áí biłgo godiyıhgo łańgot'aa n'íí yénalñiih, ⁷³ Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilñiigo díí k'ehgo nohwá ngon'áá, ⁷⁴ Nohwíí hayíí nohwik'edaanniihíí nohwidás sizíigo, doo nídaahildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'iidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaħinna'zhı' daagodinlziggo ła'íí nłt'éégo binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'íí, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíí honlzee doo: ni nohweBik'ehń bádnyú ilch'ı'goléhgo dahnnáh; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí hago'at'éégo binchq'íí bá da'ızljií ánánłne'go hasdaakáh doleełgo yıdaagolsıjıhgo ánle', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaahń nohwaa ch'oba'íí binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíí nohwaa nyáá, ⁷⁹ Hayíí chagołheelyú naháztaaníí da'itsaah yédaaldzidíí bá idindláádgo ágole', ła'íí ilch'ı'gont'éégo yikísk'eh hiikaahgo áile', nii lé'e, Zakarías. ⁸⁰ Mé' nchaa silıigo biyi'siziiníí dážhó nalwod silıı, Israel hat'i'i bich'ı' ch'ı'nah ádilñe'íí bijijızhı' da'ızljiyú naghaa lé'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantíígee tax nahi'niil doleelgo bizhi' ádaagole'go yágon'aq lé'e. ² (Cyrénius, Síriayú nant'án nliiná', díí nach'ihí'niil doleelgo kozhi' ádaagoch'ile'íí da'íłtsé álzaa lé'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kīh goznílge' daagolííyú. ⁴ Joseph aldó' itah onádaa, Gálilee bigodzogíí biyi' Názaireth golzeegé' Béthlehem golzeezhi', Judéahíí biyi'gee, David golíí n'ííyú, (Joseph David yil hat'i'i lé'ehíí bigha.) ⁵ Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiiltíni yil hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áígee sikeená' ilchiihíí biká' ngonyaa lé'e. ⁷ Da'íłtsé ilchiihi ishkiin yishchij, mé'ihíí nadik'a' bik'idisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' nyinktíí; na'ch'injahíí doo la' hayú bá goz'aq dahíí bigha. ⁸ Mé' sitiiníí da'anahyú nnee nada'nyoodíí bidibehíí yinádaadéz'íí lé'e, tlé'yú. ⁹ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nań bich'a'idindláádíí bee ike'dendláád; áík'ehgo nnee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a gábilnii, Doo nédaaldzid da: íyínłts'aq sáá, yati' dážhó nł'éhi nnee dawa bee bil daagoyilshóq doleelíí baa nohwil nagoshni'. ¹¹ Díí jii David golíí n'ííyú nnee hasdáyihiníí nohwá gozlij, Christ nohweBik'ehn. ¹² Díí bee bídaagonolsi doleel, mé'ihíí nadik'a' bik'idisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitijgo daahołtséh. ¹³ Dahiko Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a da'íłtsé ch'í'nah ádilzaahíí láágo yaaká'gé' yil ch'í'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo

gádaanⁿⁱⁱ, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'ínsi le', la'íi ní' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi bee ilch'í'gont'ééhíi bíyée le'. ¹⁵ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíi, Béthlehem^{yú} dokáh, daa^hildi'nii, Díi ágodzaahíi Bik'ehgo'ihí'nań nohwił ch'í'nah ágolaahíi daanél'íiyú dokáh. ¹⁶ Áík'ehgo áíge' dagoshch'í' deskaigo Mary, Joseph, la'íi mé' magashi yiyi' náda'idíihíi yiyi' sitíigo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaana' mé'ihíi ábildi'nii n'íi dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíi daidezts'aaníi nada'nyoodíi ádaabihíihíi yaa bil díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíi díi dawa yénálníihgo dayúweh bijíi yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíi da'ádaabildi'níihíi k'ehgo hayíi daidezts'aahíi la'íi daayo'íihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo at'ééhíi yaa nadaagolní'go, la'íi ya'ahédaanzigo t'aazhi' onákai. ²¹ Tsebíi beyiskaana' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íi doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyíilaahi. ²² Moses ngon'aq n'íi k'ehgo Mary godnísigo ilch'í'bi'dilne'íi biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihí'nań baa hiltéehgo Mary la'íi Joseph bilgo Jerúsalemyú odaistíi lé'e; ²³ (Mé' da'íltse ishkiin daagolehihií Bik'ehgo'ihí'nań bá sanigo nihi'níilgo ngon'aágo k'e'eshchíihíi bigha); ²⁴ La'íi Bik'ehgo'ihí'nań hat'íhita ye'okaahíi yaa daayiné'go odaistíi lé'e aldó', hawú naki, dagohíi hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nkt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihí'nań yidnlsíni

naghaa lẹ'e; án Israel hat'i'i yił goyiłshóogo ánáyidle'íí hígháhíí yiká déz'íí lẹ'e: Holy Spirit biká'zhì' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bił ch'í'nah ágolzaago gábił'idi'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihí'nań Its'áltíni, Christ holzéhi, hínłtséh. ²⁷ Holy Spirit nábiłılaago da'ch'okaqah goz'aq yune' nyáá; ákú Jesus bimaa ła'íí bitaa biłgo begoz'aaní k'ehgo bá okaqahgo ádaabistííná', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyinłtíigo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo gáníí, ²⁹ SheBik'ehń, áníta áshihńii n'íí k'ehgo nána'isiidíí shił gozhóogo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shińaahíí bee hago'at'éégo hasdá'ííníł doleehí hish'íí, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'í'ndlaa n'íí; ³² Áń bich'á'idindííníí nnee doo Jews daanłi dahíí bee bá got'íí doleel, ła'íí nnee níyééhíí, Israel hat'i'i, án bee ízisgo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábiłdi'niihíí bitaa, bimaa biłgo yaa bił díyadaagot'ee lẹ'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaqdná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyihńii, Íyínłts'aq sáá, díí mé'ihíí Israel hat'i'i łaágo bigha naanándéh, ła'íí łaágo nádikáh doleelhíí bigha habi'doltíni at'éé; godiyihgo be'ígózini baa yádaach'ikti' doleehi; ³⁵ (Bésh be'idiltkíshé nijí bighálgeedhíí k'ehgo nijí nńiih doleel;) nnee bijíígé' natsekeesí ch'í'nah alnéh doleelhíí bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah nlíni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałt'i nłi lẹ'e; án sá silíi, nanneego gots'idn łegodzaa; ³⁷ Itsaa nłigo tsebídín díí'i bił łegodzaa, da'ch'okaqah goz'aqgé' dá doo ch'ígháhá dajíi biigha ła'íí datlé' biigha dáshíná' okaqahgo Bik'ehgo'ihí'nań

ya na'iziid lẹ'e. ³⁸ Áń aldó' da'áígee nyáágo, Bik'ehgo'ihí'nań yich'ì' ahénzi, áígé' Jerúsalemgee daagolíníí hago'at'éégo hasdábidi'niil doleelíí yiká daadéz'iiníí Jesus yaa yił nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihí'nań hago'at'éégo gos'aaníí aal yikísk'eh ádaasdzaaná' dabíí daagolíyyú, Gálílee bigodzogú biyi' Názařeth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí nokseelá' biyi'siziiníí nłdzil silíj, goyáá silíj; la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí biká'zhì' at'éé lẹ'e. ⁴¹ Jesus bimaa la'íí bitaa bilgo dalenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash lẹ'e, bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo náda'idíihíí bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaaná', dalenágodáhgee ákú onakáhíí k'ehgo ákú okai lẹ'e; ⁴³ Aal bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aazhì' ídestaa lẹ'e Jerúsalemgee; bimaa la'íí bitaahíí dá doo yídaagolsi dago. ⁴⁴ Jesus bil hikah daanzigo názeelgo o'í'ááyú; bik'íí la'íí hayíí bídaagosiníí bitahyú ch'éh yiká daantaa lẹ'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaanłtíj dahíí bigha t'aazhì' Jerúsalemyú biká daantaayú onát'aazh. ⁴⁶ Taagiskaayú da'ch'okaah goz'aal yune' nnee daagoyááníí ilch'ídaago'aahíí iyéstsaago la'íí nayidíłkidgo naháztayú itah sidaago yaa hikai lẹ'e. ⁴⁷ Bil'ígóziníí la'íí nabídíkidgo yígółsigo hadzi'híí bigha nnee daabidezts'aaníí bil díyadaagot'ee lẹ'e. ⁴⁸ Jesus bimaa la'íí bitaahíí daabiltsaago bil díyadaagot'ee: áík'ehgo bimaa gábilni, Shizhaazhé, hat'íí láá bigha ánt'ini? Nitaa la'íí shíí ch'éh níká hantaahíí bigha doo nohwil daagozhóq da ni'. ⁴⁹ Jesus gábilni, Hat'íí bigha shiká hanoltaa? ShiTaa binasdzidií baa nashaago sha goz'aal, ya' doo bígonolsi da née? ⁵⁰ Hat'íí niigo

aníi shíhíi doo yídaagołsi da lẹ'e. ⁵¹ Áík'ehgo yil onákai Názarethyú, bimaal la'íi bitaa da'ádaabiłniyú át'ée lẹ'e: bimaahíi bizhaazhé ábiłniidíi dawa yaa natsekees lẹ'e. ⁵² Áík'ehgo Jesus goyáágo honaal, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań da'áigeego bil at'ée, áigé' nnee aldo', dayúweh begoldoh lẹ'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchań nliigo ashdla'adah legodzaa lẹ'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagigee sitiin, Hérod, ni' Gálilee golzéhi yánant'aana' bik'isn Philip Ituréa la'íi Trakonítis yánant'aa, la'íi Lysánias Ábilene yánant'aa lẹ'e, ² Ánnas la'íi Cáiapas okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini daanliina' Zakarías biye', John holzéhi, da'izliiyú Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' hadzii. ³ Jórdan túnlínihi binaayú nnee yich'i' yałti'go gádaayihii, Nohwincho'íi bich'á'zhi' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', áík'ehgo nohwincho'íi nohwá da'izlii ánálne'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díi bak'e'eshchii, Da'izliiyú hadnshí gániiigo dilwosh, NohweBik'ehn bádnyú ilch'i'daagole', intin ilk'ídezdoqho bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhii hanágodibih, la'íi dził naz'aanii, nadaask'idii hayaa álne'; la'íi godigizii ilk'ínádoldol, la'íi godilwohii dilkoh ánálne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éego Bik'ehgo'ihí'nań hasdá'iiniil doleehii daidołtseel. ⁷ Áigé' nnee John baptize ádaabile' hádaat'iigo yaa hikaihií gáyihiiigo yich'i' yałti', Nohwii t'iish bik'asda' golíinií

k'ehgo daakinolt'iihí, hadn lá nohwádneyú nohwiniigodilne'íi bich'á' nokáh nohwilnñiid?

⁸ Da'anii nohwinchq'íi bich'á' ádaakdaayúgo ch'í'nah ádaadi'nolsi, nest'a' nlt'éégo nádaant'ihí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo ídildaado'ñii da: Bik'ehgo'ihí'nañ díi tséé nazñilíi nñee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishñii.

⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godes'taq; tsint'áni dawa doo nest'án nlt'ééhíi baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kq' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé.

¹⁰ Nñeehíi John nayídaadilkidgo gádaabiñii, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gáníi, Hadn bi'íicho naki shíhíi, la'ihíi bi'íicho da'ádih shíhíi yaa yino'tsós; hadn bich'iyán láá shíhíi hadn bich'iyán da'ádih shíhíi la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'ñiihíi áldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayilñii, Ilch'ígó'aahíi nlini, hago láá ádaahi'ne'?

¹³ John gábiñii, Da'kwíi nohwich'í' nadaahi'ñiiigo goz'aq shíhíi doo bitisyú daaholkeed da. ¹⁴ Silááda áldó' nabídaadilkidgo gádaanii, Nohwihíi hago láá ádaahi'ne'? John gábiñii, Hadn biní'dohíhíi hela', hadn da'izliyyú baa dahdaago'aah hela'; la'íi hanádaaldéhií, da'ái nohwil daanzhoqgo nzhqo.

¹⁵ Nada'okígo nñee dawa bijíi yune' gádaanzí, Díi nñee, John holzéhi, Christ at'íi née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáyilñii, Shíhíi tú bee baptize ádaanohwish'íi, áiná' shiké'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíida; án Holy Spirit la'íi kq' yee baptize ádaanohwi'íi doleel. ¹⁷ Be'ilch'ihé dahyotíi, t'oh naghái ilch'íhi goz'aagee nágosho doleel,

binest'a'híi náyiziidgo ilk'eyihiniilná' bizhoolíi kq' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiliid. ¹⁸ Áíge' nnee yich'i' yahti'go láágo yil ch'igó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án nlínihi, nchq'go at'úgo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yihelti, lá'íi nchq'go ánát'iidí John yee bich'i' yahti' lé'e, ²⁰ Hérod nchq'go ánát'iidíibitisgo adzaa, John ha'áyilt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus áldó' baptize ábi'delzaago yáá bich'i' alch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'enúihgo yaaká'gé' yati' gánúigo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níí; naa shil gozhóó. ²³ Áígee Jesus tádin shi bil legodzaa, án Joseph biye' (bido'níi), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Méلكi biye', Méلكihíi Jáanna biye', Jáannahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasíi Amos biye', Amosíi Náum biye', Náumíi Ésli biye', Éslihíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathíi Mattathías biye', Mattathíasíi Sémei biye', Sémeihíi Joseph biye', Josephíi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joáannahíi Rhésa biye', Rhésahíi Zoróbabel biye', Zoróbabelhíi Saláthiel biye', Saláthielhíi Néri biye', ²⁸ Nérihíi Méلكi biye', Méلكihíi Áddi biye', Áddihíi Cósam biye', Cósamhíi Elmódah biye', Elmódamhíi Er biye', ²⁹ Erhíi Jóse biye', Jósehíi Eliézer biye', Eliézerhíi Jórim biye', Jórimhíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', ³⁰ Levihíi Símeon biye', Símeonhíi Júda biye', Júdahíi Joseph biye', Josephíi Jónan biye', Jónanhíi Eliákim biye', ³¹ Eliákimhíi Mélea biye', Méleahíi Ménan biye', Ménanhíi Máttatha biye', Máttathahíi Náthan biye', Náthanhíi David biye', ³² Davidhíi Jesse

biye', Jessehíí Óbed biye', Óbedhíí Bóoz biye', Bóozíí Sálmon biye', Sálmonhíí Náasson biye', ³³ Náassonhíí Amínadab biye', Amínadabíí Áram biye', Áramhíí Ésrom biye', Ésromhíí Pháres biye', Pháresíí Júda biye', ³⁴ Júdahíí Jacob biye', Jacobíí Isaac biye', Isaacíí Abraham biye', Abrahamhíí Thára biye', Thárahíí Nákor biye', ³⁵ Nákorhíí Sárúk biye', Sárúkhíí Rágau biye', Rágauhíí Phálec biye', Phálecíí Héber biye', Héberhíí Sála biye', ³⁶ Sálahíí Caínan biye', Caínanhíí Arfáxad biye', Arfáxadíí Sém biye', Semhíí Noe biye', Noehíí Lámek biye', ³⁷ Lámekhíí Mathúsala biye', Mathúsalahíí Enok biye', Énokhíí Járed biye', Járedhíí Maléleel biye', Maléleelhíí Caínan biye', ³⁸ Caínanhíí Énos biye', Énosíí Seth biye', Sethíí Adam biye', Adamíí Bik'ehgo'ihí'nań biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bił nliigo Jórdan túnlígé' t'aqzhi' nádesdzaa lé'e, Spirit- híí nabilnaago da'izliiyú óyáá, ² Áígee dizdin behiskaq, ákú ch'iidn nant'án nabíntaah lé'e. Akú naghaaná' doo hat'íi yiyaa da: áí dizdin aqł iskaqaná' shiná' silii lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'í' hadziigo gábilnii, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíiyúgo díí tséhíí bán náodleeh, nnii. ⁴ Áíná' Jesus gábilnii, Ágágolzeego k'e'eshchii, Nnee doo dá bán zhá yee hínaa da doleel, áíná' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi dawa yee hínaa doleel. ⁵ Áígé' ch'iidn nant'án dził dážhó yúdahi biká'yú yił hananásht'aazhgo, áígé' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ch'inesk'olii dábich'í'

bil ch'í'nah áyíílaa lé'e. ⁶ Áigé' ch'iidn nant'ánhíí gánábildo'niid, Díí dahot'éhé ízisgo ágot'eehíí naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díí alk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadnta baa nishné' hásh'tííyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díí dawa níyée doleel. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Ágágozzeego k'ená'ishchíí, Satan, shiké'gé' nínáh: ágágozzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń zhá honkaqah, da'án zhá bá na'ízíid. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yíl o'áázgho, kịh biyi' da'ch'okaqahíí hadago goz'aaníí bilatahyú yíl n'áázgho gáyílníí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nííyúgo kogé' gódah ch'í'ńkt'e': ¹⁰ Ágágozzeego k'e'eshchíí, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníí nkt'éego binádaadeł'íí doleel, ná daayíldoníí: ¹¹ Áigé', Doo tsée hitałgo hayaa nageeh dahíí bigha ánadaanołteel doo, gozzeego k'e'eshchíí. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'í' hananádziigo gáyílníí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń doo nabíńtaah da, gozlee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayíneztaqd hik'e, Jesus yich'á'zhí'go dahnasdzaa, dét'ihézhí'.

¹⁴ Áigé' Jesus Holy Spirit nabílnaago Gálileeyú onádzaa: ákú dahot'éhé nkt'éego baa ch'iniigo didezdlaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánálséh nagozníl yune' ilch'ígó'aahgo naghaago nnee dawa daabidnłsı.

¹⁶ Názarethyú gólíí n'ííyú nadzaa: ákú Jews ha'ánálséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodnłsiníí bijíí ákóne' onadáhgee, áigé' ozhíihgo hizí', ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiiníí Jesus baa hit'áq. Áí naltsoosíí ilch'á' áyíílaa, gáníigo k'e'eshchíígee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń

biSpirit- híí shiká'zhí' nlii, nnee tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yádaashti' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań hashidilaahíí bigha; dázho doo bíl daagozhóq dahíí nlt'éégo ánáshdle' doleelhíí bigha shidol'aad, isnáh daanliiníí hago'at'éégo yich'ákahgo lá'íí bináá ádaagodiníí hago'at'éégo ch'ínádaaghaalgo ánádaadle'go bíl nagoshni'go, hayíí bich'í' nagont'ogíí biyi'gé' hahishniil doleelgo, ¹⁹ Lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań nnee yaa ch'oba'íí biká' ngonyaagee baa nagoshni'híí bigha shi'dol'aad. ²⁰ Áigé' naltsoosíí ilch'í' ánýiidlaago, nal'a'á yaa náyin'áágé' nánezdaa. Ha'ánálséh goz'aq yune' yil naháztaaníí dawa daabine'íí l'é'e. ²¹ Nnee yich'í' yahti' nkegonyaago gáníí, Díí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí díí jii daasidołs'aanihíí begolne'. ²² Nnee dawa nlt'éégo baa yádaakti' l'é'e, yati' nzhóni yee hadziihií yaa bíl díyadaagot'eego gádaakildi'nii, Dín la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábihni, Yati' ilch'ígó'aahíí bee gádaashikdołni, Izee nant'án nílini, dani na'nízihi: Capérnaumyú ánát'ííhií yaat'ídaandzigo kú aldó' dani gonlíiyú ágánt'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dá golíígee doo habi'dit'íi da, da'aniigo ádaanohwiłdishni. ²⁵ Shíí da'aniigo nohwił nadaagoshni', Elías t'ah hinaaná' dá doo nagot'ííhé taagi legodzaagé' gostán dahitaq, áígee shiná' góyééhií benagowaa l'é'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzané biká' da'adini lá'ágo daagolíí; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa lá' bich'í' bí'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídón godzogíí biyi' k'ih gozníl Sarépta golzeeyú gólnihi zhá bich'í' bí'dol'aad l'é'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Elíseus

holzéhi, t'ah hīnaana' Israel hat'i'i bitahgee nnee lāágo lóód doo ínádīh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Sýriayú gólīni, zhá nádzii lē'e. ²⁸ Ha'ánázéh yunē' naháztaanii díi Jesus áníihí daideztsaana' bádaagoshchíid, ²⁹ Áík'ehgo daahizíggo Jesus ch'ídaaniyood, dził nan'aahíi biká' gotahyú yil nálseel lē'e, áigé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzī. ³⁰ Áíná' nneehíi bigizhyú ch'ínyáá lē'e. ³¹ Áigé' Capérnaum golzeeyú nyáá, Gálilee godzogíi biyi', ákú Jews daagodnksiníi bijjī dawahn ilch'ígó'aah lē'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíi bighá nnee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánálséh goz'aa yunē' la' nnee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lē'e, án nawode ³⁴ Gáníi, Doo nohwaa nannaa da; hago láá át'éégo nohwich'í' goń'aahgo ant'jī, Jesus, Názairethgé' nannáhi? Ya' da'izljíyú ánohwiléhíi bighá nyaa née? Shíi nígonsi hadn ant'jīhíi; Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé'go Dilzīhgo Nlīni. ³⁵ Jesus nldzilgo hadziigo gáyihíi, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ihí'gee nnee ch'iidn biyi' golínihi ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bil díyadaagot'eego gádaahíidí'ni, Díi yati'íi hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íi binawod golígo spirits daanchó'i haołkáh yihíi hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú nł'éégo baa ch'ini didezdaad lē'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínáidzaago Simon bigowá yunē' ha'ayáá. Simon bi'aadíi bima yóiyahgo nezgai; ái bighá nádaach'okaah. ³⁹ Yit'ahgé' sizíggo hat'íi binsgai shíhíi náines'jīhgo nł'éé násdlii: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá

da'dezné'.

⁴⁰ O'i'áázhi' godeyaago hayíi bik'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihií Jesus bich'i'yú yil neheskai; áík'ehgo dała'á daantíigo yik'e daadilniigo nádaiziih lé'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagolíníi láágo ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nílini. Ch'iidn Jesus, Christ niigo yídaagotshíi bigha, nldzilgo yich'i' hadziigo, Hadaaldziih hela', yilniiid. ⁴² Hayolkaayú ch'ínyáago da'izliiyú óyáá: áiná' nnee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'á' digháh hádaabit'ii dahíi bigha. ⁴³ Áík'ehgo yich'i' hadziigo gáníi, Łahyú kih nagoznílii Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yashti' doleek: ái bigha shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee yich'i' yaktigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaníi Gennésaret holzéhi bahyú sizíiná' nnee daakijizh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' daidits'ih hádaat'íihíi bigha, ² Túsikaagee tsina'eekíi naki silaago yiltsaa, nnee łog hadaileehíi tsina'eel yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eekíi dała'á Simon bíyéehíi yeh hiyaaná', Simon gáyihíi, Da'anahzhi' shil ní'eel. Áigé' tsina'eekíi yiyi' dahnezdaa, áigé' nnee yil ch'ígó'aahgo yich'i' yakti'. ⁴ Aal nyánłti'ná' Simon gáyihíi, Tú lááyú idn'eełgo áigé' nilógbehaidlehé ténłtsosgo beha'íílee. ⁵ Áík'ehgo Simon gábihíi, łłch'ígó'aahíi, ch'éh ádaahiit'iiigo iskaa ndi doo ła' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi

da'áshiln̄niyú áshne'go shilógbehaidlehé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágádaadzaago lóg dázho láágo hayíleego bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad lé'e. ⁷ Ła' yil hada'ileehíí anahyú tsina'eelíí bil dahna'eelíí yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaah̄niih, daan̄iigo, Áík'ehgo ái bich'í' bil nda'iz'eelgo tsina'eelíí da'ála lóg biyi' ha'desh̄ihgo tsina'eelíí hayaa télt'á'o'eel nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díi yiltsaago Jesus biyahzhí' hayaa adzaago gán̄íí, SheBik'eh̄n, shich'á'zhí'go dahnnáh, n̄nee bincho' lanihi nsh̄ijihíí bigha. ⁹ Simon ła'íí yil hada'ileehíí bilgo dawa bil díyadaagot'ee, lóg dázho láágo hadaizlee'híí bigha: ¹⁰ James ła'íí John bilgo, Zébedee biye'kehi, Simon yil nada'iziidi, aldó' bil díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyih̄nii, Doo n̄n̄ldzid da; kodé' godezt'i'go lóg hayihileehíí k'ehgo n̄nee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eelíí tábaayú ndaayis̄nilná' dawahá akúyaa ndaiz̄nilná', Jesus yiké' dahiskai lé'e.

¹² Jesus k̄ih gozn̄ilyú nyáágo n̄nee lóód doo ínád̄ih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiltsaana' hayaa adzaago náyokaahgo gáyih̄nii, SheBik'eh̄n, násh̄ín̄lziihíí bik'e sín̄t̄ijigo nígons̄i, hán̄t'ijyúgo násh̄ín̄lziih. ¹³ Jesus yich'í' dahdidil̄niigé' yedel̄nii'go gáyih̄nii, Hasht'íí, nándziih. Ái dábilgo lóód n'íí ínásd̄ijid lé'e. ¹⁴ Jesus gábih̄nii, Hadn̄ dánko bil nagol̄n'í' hela': ti'i, okaah yebik'eh̄n bich'í' ch'í'nah ádn̄dle'go, Moses ngon'áá lé'ehíí k'ehgo hat'íhita be'okaahíí Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa nné', hanánidelzaahíí bigha, áík'ehgo nándziihíí n̄nee yidaagols̄i doleel. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'in̄ii didez̄dlaad: áík'ehgo n̄nee doo alch'ígé Jesus yałti'íí

daidits'lh hádaat'íí lá'íí kah iltah at'éhi yaa nakaihíí nádaabi'dilzii hádaat'ííhíí bighá baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áíge' Jesus dasahn da'izliiyú óyááyú oskaad.

¹⁷ Áíná' lá' jii Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanlíni lá'íí begoz'aaníí ilch'ídaago'aahi itah naháztaq lé'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', lá'íí Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bikhligo nádaiziih.

¹⁸ Jesus yakti'ná' lá' nnee di'ili Jesus bich'í' ndaach'íteehgo biyahzhi' ndaach'íteehgo ch'éh ádaach'it'íí lé'e. ¹⁹ Dázhó ch'ilaadgo doo hayú Jesus bich'í' ch'ígót'i' dahíí bighá kigh biká'yú hádaach'istiiigo Jesus siziiníí bik'ehgé' ch'í'rángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istii lé'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odla' yígołsjiidná' di'ilihíí gáyihni, Shik'isn, nincho'íí da'izlíne nádleeh. ²¹ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi lá'íí Phárisees daanlíni bilgo dábiyi'yú na'ídaadikidgo gádaanii, Hadń láhi án Bik'ehgo'ihí'nań ádil'iiigo aníí? Hadń koncho'íí da'izlíne áile'? Bik'ehgo'ihí'nań zhá go'íí. ²² Jesus áí natsídaakeesíí yígołsjiidná' gáyihni, Hat'íí bighá dánohwiyi'yú na'ídaadikid? ²³ Hayíhíí doo nyeego ách'inih da, Nincho'íí da'izlíne nádleeh, dagohíí, Nádnáhgo dahnnań? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'íí da'izlí alne'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonołsi doleelhíí bighá, (nnee di'ili sitiiníí gáyihnid,) Nádnáhgo biká' síntiiníí dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishni. ²⁵ Nnee bináál dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitii n'íí dahnáyiné'go gowayú onádzaa, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo. ²⁶ Nneehíí dawa dázhó bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nań

ya'ahédaanzí, áíge' tsídaadesyizgo gádaanii, Díí jii ánágot'ííhí doo hwaa la' hat'íí gát'éégo daahiit'íí da.

²⁷ Díí bikédé'go Jesus ch'ínádzaago tax nanáhi'nílgée nnee tax bich'í' nahi'níikihi, Levi holzéhi, sidaago yiltsaa lé'e: áík'ehgo gáyihíi, Shiké' dahnnaáh. ²⁸ Áík'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e.

²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áíge nnee láago tax bich'í' nadaahi'níihí, nnee la'ihíi bílgo, Jesus la'íí bitsilke'yu itah da'iyaaqzhí' naháztqaa.

³⁰ Áíná' Phárisees daanlíni la'íí bitahyú begoz'aaníi ye'ik'eda'ílkhihi bílgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayihíi, Hat'íí bigha tax bich'í' nadaahi'níihí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bíl da'oksaq?

³¹ Jesus gádaabihíi, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihií zhá. ³² Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwincho'íí bich'á'zhí' ádaahne', bíldishniiyú náyáá, áíná' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehií ágáldishniiyú náyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayihíi, Hat'íísha' bigha John bitsilke'yu dáshiná' da'okqah, la'íí Pharisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áíná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okqah da? ³⁴ Jesus gádaabihíi, Ya' ni'i'néhgee nnee da'ádaat'eehií nnee niinéhíi yíl naka'yúgo dáshiná' da'okqah née? ³⁵ Dahagee nnee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okqah doleel.

³⁶ Jesus ílch'ígót'aahgo na'goni'íí aldó' yee hadzi-igo gábihíi, Doo hadn'íí ánídéhíi haizqosgo íí dénochq'éhií yenádi'aah da; ágádaayúgohíi ánídéhíi

biká' ch'ída'i'án hileehná' íí dénch'ó'éhíí ánídéhíí béédit'aago doo lēt'ee da. ³⁷ Ła'íí wine ání alzaahíí ikágé wine bee nałtíníí dénch'ó'éhíí doo biyi' tádaach'íníł da; ágách'idzaayúgo wine ání alzaa'ihíí ikágé yidíłdohgo na'ńil, áík'ehgo winehíí aął ha'ijool, ła'íí ikágéhíí koch'ą' yíłch'qoh. ³⁸ Áiná' wine ání alzaahíí wine bee nałtíníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'íníł; áík'ehgo daańłt'éeé nt'éeé. ³⁹ Hadń wine da'iktsé alzaahíí yodlaaníí, doo ání alzaahíí hát'jída; Wine da'iktsé alzaahíí zhá nłt'éeé, ńiihíí bighą.

6

¹ Jews daagodnłsiníí bijjį nakigeehíí Jesus t'oh naghái hentííníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yíł hikaahgo t'oh naghái binest'ą' nadaayiníł; áíge' daidnzshishgo daayiyaą lẹ'e. ² Phárisees daanlíni ła' gádaabikńii, Hat'íí bighą godilziníí bijjį doo hat'íí baa nach'ighaa dahíí ádaakt'jį? ³ Jesus gáníí, Ya' David ła'íí yíł nakaihíí bįłgo shiná' daasiljįgo hago ádaasdzaa lán shįhíí doo hwahá baa da'okshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'ąą yune' ha'ayáago, bńń Bik'ehgo'ihí'nań ye'okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyaą, ła'íí yíł nakaihíí ałdó' ła' yá'nné' lẹ'e; áí bńńhíí okąąh yedaabik'ehi zhá daayiyaągo goz'ánihi. ⁵ Shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjį ndi beshik'eh, ńii, Jesus. ⁶ Łah Jews daagodnłsiníí bijjį ha'ánałséh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáago íłch'ígó'aah lẹ'e: akóne' nńee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdjįdi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi ła'íí Phárisees

daanlîni bilgo Jesus dainel'îi lê'e, godilzinîi bijîi nneehîi náyilzihi shî daanzîgo; ágádaayúgo Jesus hat'íhita yee yaa dahdaago'aahîi bigha. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakesîi yígótsihîi bigha nnee bigan binawod ásdîidi gáyîlnîi, Nádnáhgo kodé' hizîi. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizî' lê'e. ⁹ Jesus begoz'aanîi ye'ik'eda'ilchîhi la'îi Phárisees bilgo gádaayîlnîi, Dala'a nanohwídaadishkid, ya' godilzinîi bijîi nlt'éégo ách'ít'îigo goz'aa née, dagohîi dénch'óégo ách'ít'îi née? Ya' nnee hasdách'íteehgo née, dagohîi ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nnee yitah déz'îi lê'e, áigé' nnee bigan binawod ásdîidi gáyîlnîi, Yushdé' dahdinlîh. Ágádaana' bigan nlt'éé násdîî, lahzhinééhîi ga'at'éé. ¹¹ Nnee Jesus yik'edaannîihîi hadaashkeego gádaakîdi'nîi, Jesus hagosha' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dzilyú óyáá okaaqho, Bik'ehgo'ihî'nañ yich'î' okaaqho iskaa.

¹³ Hayîlkáayú biké' hikahîi, Yushdé', daayîlnîiidná' nakits'adah hayînil: áí shinadaal'a'a daayîlnîi; ¹⁴ Simon, (Peter yîzhi' yá áyílaahîi,) bik'isn Andrew, la'îi James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'îi James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'îi Judas Iscáriot, ch'íbido'aal doleeki.

¹⁷ Dzîlgé' yîl nkenákainá' dzikîi bitl'aáhgee sizîi, áígee biké' hikahîi, la'îi nnee láago Judéagé', Jerúsalemgé', la'îi táda'yú Tyre la'îi Sídongé' daagolînihi daabidits'îh hádaat'îigo, la'îi daanezgaihîi nádaabidilzihi hádaat'îigo baa nántsáá; ¹⁸ Hayîi spirits nch'ô'i biyi' daagolîníi

aldó' baa hikai: álk'ehgo náda'bidilzii l'é'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'íí l'é'e: binawodíí nádaabilziihíí bighą.

²⁰ Biké' hikahíí yinel'íígo gáyihíí, Nohwíí tédaanoł'iyéhíí nohwiyaá gozhóq doleel: Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah daanołíí. ²¹ K'adíí shiná' daanołiinií nohwiyaá gozhóq doleel: náda'dołdóq. K'adíí daałchagíí nohwiyaá gozhóq doleel: daaldloh doleel.

²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shighą nnee nohwik'edaanníihyúgo, lá'íí doo hádaanołwit'íí dayúgo, nchq'go nohwich'í' yádaakti'yúgo, nohwizhi' nchq'go yaa yádaakti'yúgo nohwiyaá gozhóq doleel.

²³ Áí bijíí dážhó nohwil daagozhóqgo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dážhó nchaa doleel: nnee nohwik'edaanníihíí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí aldó' ágádaayíłsí l'é'e.

²⁴ Áiná' nohwíí ízisgo da'okt'iinií, nohwá góyéé doleel! alł'iná' dawa hádaakt'iinií nohwíyéé. ²⁵ K'adíí náda'soldjídíí, nohwá góyéé doleel! shiná' daanołíí doleel. K'adíí daaldlohíí, nohwá góyéé doleel! ík'edaadoł'nii lá'íí daołchag doleel.

²⁶ Nohwíí nnee dawa nł'éeego nohwaa yádaakti'ihíí, nohwá góyéé doleel! áí bich'á'gé' nnee daanlínihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí daazhógo ádaadil'íni n'íí ágádaayíłnńiid aldó'.

²⁷ Shihíí daashidołts'agíí gádaanołwíłdishnii, Nohwik'edaanníihíí nohwil daanzhóq le', hayíí bil daanołchq'íí nł'éeego bich'í' ádaanoł'tee le', ²⁸ Yati' yee daanołwókaahíí nł'éeego bich'í' natsídaalkees le', lá'íí nchq'go nohwich'í' ádaat'eehíí bá da'olłqąh

le'. ²⁹ Hadn niti'ah yonlts'iyúgo lahzhinée bich'i' nnanint'aah; hadn ni'ícho nich'á' náidiltsóozyúgo n'íí aldó' doo baa íchì' da. ³⁰ Dahadn hat'íí níyókeedíí baa nné'; hadn dahat'íhíta níyééhíí nich'á' náidnné'yúgo doo t'aazhì' bínáhónkeed da. ³¹ Nnee hago'at'éégo nohwich'i' ádaat'eego hádaakt'íhíí k'ehgo nohwíí aldó' bich'i' ágádaanoł'tee. ³² Hayíí bíl daanołshooníí zhá nohwíl daanzhóoyúgo, hago'at'éégo nł'tée áí? Nnee doo daagodnłsì dahíí ndi hayíí bíl daanzhooníí bíl daanzhóq. ³³ Hayíí nł'tée go ádaanołsì shíhíí zhá bich'i' nł'tée go ádaanoł'teeyúgo, hago'at'éégo nł'tée áí? Nnee doo daagodnłsì dahíí ndi ágádaat'íni at'éé aldó'. ³⁴ Nohwíí hadn hat'íí bá ch'ídaashóné'yúgo t'aazhì' shaa nné' daanołsigo, hago'at'éégo nł'tée áí? nnee doo daagodnłsì dahíí ndi dawahá lálch'ínádai'né'i at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzigo. ³⁵ Nohwik'edaanníihíí nohwíl daanzhóq le', lá'íí nł'tée go ádaakt'íí, dahat'íhíta ch'ídaanołné' le' doo shaa nané' daanołsì dago; áík'ehgo yaaká'gé' ląágo nohwaa nané' lá'íí Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanołíí doleek: án nnee doo ahédaanzì dahíí lá'íí daanchó'íí ndi yich'i' nł'tée go at'éé. ³⁶ NohwiTaa bíl goch'oba'híí k'ehgo nohwíí aldó' nohwíl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadn baa nádaakt'íí da le', áík'ehgo nohwíí aldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleek: nnee doo nchó'go baa natsídaałkees da le', áík'ehgo doo nchó'go nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'i' nchó'go ánát'íhíí baa nádaagodenó'aah le', áík'ehgo nohwíí aldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daanołné', áík'ehgo nohwíí aldó' nohwaa na'né'; áí nł'tée go

bínel'aadgo, hayaa ilk'inábénisdzilgo, nlt'éégo aal nnésgohgo haláh odaazliigo nohwaa nach'iné'. Dáholaaago kaa daasohné' lánshí n'íí k'ehgo da'ágáholaaago nohwaa nádo'né'. ³⁹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gádaabihnniid, Ya'nnee bináá ágodiníí la' nnee bináá ágodini lolqqs née? ágádaasdaayúgo shá' da'ála ínlowzh yuyaa okildeel? ⁴⁰ Bilch'ígót'aahíí bilch'ígó'aahi doo yitisgo at'éhi at'éé da: áiná' daakówa nlt'éégo kol ch'ídaakost'aayúgo, áí bil ch'ígó'aahíí ga'ách'ít'éé daach'ileeh. ⁴¹ Hat'íí bigha nik'isn bináá yune' tsjalch'íséé sitaaníí hí'íí, áiná' nihíí nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴² Ni nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí daná', hat'íí bigha nik'isn gáhnii, Shik'isn, ai tsj alch'íséé nináá yune' sitaaníí ná haoshtijh? Ni nzhoq ádn'íni, iktse nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hatijh, áik'ehgo nlt'éégo go'íí nleehgo, áníita nik'isn bináá yune' tsj alch'íséé sitaaníí bá hatijh. ⁴³ Tsint'áni nlt'éhihíí doo nest'án dénoch'éhíí baa dahnándahi at'éé da; la'íí tsint'áni dénoch'éhíí nest'án nlt'éhihíí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni da'áa hentíigo nest'án baa dahnándahíí bee bigózi. Figs doo hosh baa ndaach'ihiniilhi at'éé da, la'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'ihiniilhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nlt'éhihíí bijíí yune' nlt'éégo goz'aaníí bich'á'gé' nlt'éhihíí zhá bee hagowá; áiná' nnee nchq'íí bijíí yune' nchq'go goz'aaníí bich'á'gé' nchq'íí zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'ílti' shihíí kojíí yune' hago'at'éégo goz'aq shihíí bich'á'gé' ách'iniihi at'éé. ⁴⁶ Hat'íí bigha, SheBik'ehí, sheBik'ehí, daashildoliiigo shich'í' ádaadoliiiná' da'ánohwíldishniiyú doo ádaano'ee da? ⁴⁷ Dahadn

shaa nyááhn shíyésts'aago shiyati' yikísk'eh at'ééhn, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nnee yúyahgo hagogéedgo tsée biká' bigową ágodlaa: áík'ehgo tú idezjoolgo bigowáhíí bídilk'ol ndi doo hago adzaa da; nłdzilgo tsée biká' ágolzaahíí bighą. ⁴⁹ Áíná' dahadn shíyésts'aą ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigową dá sái zhą yiká' ágodlaa, doo tsée biká' dahgoz'aą dago; áí gowáhíí yich'í' tú idezjoolgo dagoshch'í' nangóngo'; áík'ehgo aanábígot'í' gozłi.

7

¹ Jesus nnee bídaayésts'aaníí aął yich'í' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Silááda dałá'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíł nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah l'ęe. ³ Nant'ánhíí Jesus yaat'ínzigo nnee Jews yánadaazini Jesus bich'í' odais'a' gáníigo, Yushdé', kú řnáhgo shá na'iziidíí shá nánłzih, daabíłdołnih. ⁴ Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokaąhgo gádaanii, Díí álłnihíí bá ándle'go dábik'eh: ⁵ Bíł daanjogo ha'ánálzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. ⁶ Áík'ehgo Jesus ył onákai. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'í' hil'aad gáníigo, ShiNant'a', nich'í' nagónt'ogíí bighą dako akú nódáh hela'; shigową yune' ha'ánnáhgo ndi doo bik'eh sitíi da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sitíi da nsłhíí bighą doo dashíí naa niyáá da: déhadziighgo ndi shána'iziidń nádziigh ndi at'éé. ⁸ Shíí alđó' shinant'a' golíi, shihíí silááda bá nansht'aa, dałá'a, Dahnnáh, bíłdishniiyúgo dahdigháh; łá'íi, Yushdé', bíłdishniiyúgo shaa hıgháh, łá'íi shána'iziidi, Díí

ánle', bíldishñiiyúgo áí áile'. ⁹ Jesus áí yidezts'aaná' dé bíl díyagodzago, nñee biké nálseelí yich'i' adzaago gáyihñii, Gánohwíldishñii, Israel hat'i'i bitahyú ndi doo hwaa hadn' díí k'ehgo bí'odla' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'i' oda'is'a'íi gowayú nákiná' nezgai n'íi nkt'éé násdliigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Áí iskaq hik'e Jesus kih gozníl, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íi nñee yíl okai. ¹² Áí kih gozníl ch'íná'itih goz'aaní yich'i' higaaigo, nñee édihi ch'ídaach'ilteeh lé'e, bimaá itsaaná' dabíi zhá bizhaazhé ishkiin dala'áhi; áí isdzánhíi nñee láágo yíl nálseel lé'e. ¹³ Jesus yiktsaaná' bijíi nñihgo gáyihñii, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíi daahizí'. Áigé' hadziigo gáníi, Shik'isn, nádndáh, nildishñii. ¹⁵ Édiigo sitií n'íi nezdaago yakti' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíi bizhaazhé yaa náínktíi. ¹⁶ Nñee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaañii, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silíi; la'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ nñee hayiheznílii yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aq nt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nkt'éégo baa ch'iníi lé'e. ¹⁸ John bitisilke'yu díí ánágot'íidíi dawa yaa bíl nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihñiidná' gádaayihñii, Jesus bich'i'yú do'aaashgo gáldohni', Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi née? dagohíi la'i biká daadéet'íi née? ²⁰ Nñee nakihíi Jesus yaa n'áázhgo gádaabihñii, John Baptize ágole'íi nich'i' nohwides'a', gánihñiihgo, Ya' ni higháhi n'íi

ánt'íí nées? dagohíí lá'i biká daadéet'íí nées? ²¹ Yaa n'áázhná' Jesus nnee láágo náyihilzii, kah iltah at'éhi yaa nakaihíí áldó', spirits nchó'i biyi' daagolíníí bá hanesdzood; lá'íí bináá ádaagodiníí daago'íígo ánayidlaa. ²²⁻²³ Áík'ehgo áí nnee bich'í' hil'aadíí gáyihíí, John bich'í' nádoł'aashgo díí hoł'iiníí lá'íí disołts'aaníí baa bíł nagołní': bináá ádaagodíh n'íí bináá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee lóód doo ínádíh dahi yaa nadaakai n'íí nł'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodíh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'í' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íí t'ąązhí' onát'aazhná', Jesus nnee dał'aat'ééhíí John yaa nagołní'go yich'í' yakti' nkegonyaa gáníígo, Da'izl'ííyú hat'íí hádaadel'ííyú nasołkai? Tł'oh bit'ąą nteelíí bíł godiyol'íí nées? ²⁵ Hat'íí hádaadel'ííyú nasołkai áiná'? Nnee nł'éégo bik'e'izláhi nées? Hayíí bidiyágé nł'ééhíí lá'íí ízisgo daagolíníí nant'án goł'íígee nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íí láá hádaadel'ííyú nasołkai áiná'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nées? Ha'aa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi yitisgo at'éhi, nohwíłdishníí. ²⁷ Díí bak'e'eshchíí n'íí án át'íí, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ilch'í'gole'go. ²⁸ Gánohwíłdishníí, Nnee daagozłííníí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi doo lá' John Baptize ágoł'íí yitisgo at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliíníí bitahyú hadń dážhó doo il'íí dahíí John yitisgo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníí lá'íí tax bich'í' nadaahi'niikíí John baptize ádaabizlaa n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań dážhó nł'éégo

at'éé, daan̄ii. ³⁰ Áíná' Phárisees la'íi begoz'aan̄ii n̄t'éégo yídaagolsini, John doo hwaá baptize ádaabizlaa dahíi bigha Bik'ehgo'ih̄i'nān ngon'áan̄ii doo hádaat'íi dago yich'á'zh̄i' ádaat'ee l̄e'e.

³¹ Jesus gán̄íi, N̄nee daakinolt'íiíi hat'íi bil k̄ishhah nish̄leego baa nagosh̄ni'? hat'íi bil dálekt'ee?

³² Na'in̄iih nagoz'aagee chagháshé dała'at'éégo ilch'í' ádaan̄iigo, Ts̄sól bee nohwich'í' da'nt'aāl ndi doo hwaá ch'adaashinol̄zhil da, daakh̄ldi'n̄iih̄ii bil dálekt'ee.

³³ John Baptize ágole'íi doo bán̄ yiyaa dago la'íi doo wine yidl̄aa dago nyaaná'; Ch'iidn̄ biyi' golíi, daadōn̄ii. ³⁴ Sh̄íi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi,

ishaāgo la'íi ish̄dl̄aāgo niyáána' gádaash̄ldōn̄ii, Án̄ dichini la'íi idl̄anihi, tax bich'í' nadaahi'n̄iiíi

la'íi n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bit'eké nl̄ini!

³⁵ Da'an̄ii igoyá'íi hat'íi ádaat'íiíi bee bígóz̄h.

³⁶ La' Phárisee nl̄ini Jesus, Shigowayú n̄náá, yih̄n̄ii.

Áík'ehgo Jesus ái Phárisee bigowayú nyaayú iyāago nezdaa. ³⁷ La' isdzán binchq' l̄anihi ái k̄ih gozn̄ilgee

gol̄inihi, Jesus Phárisee bigowayú iyāago yaat'ín̄z̄igo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah

yin'á̄ago, ³⁸ Jesus dés'eezi yin̄e'gé' hichago hiz̄i', bin̄áá túh̄ii bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa,

bitsiz̄il yee k'eyildéh, áigé' daayits'q̄sgé' ik'ah yaa yiziid l̄e'e. ³⁹ Phárisee yil̄ iyāa'ń díi isdzán at'ín̄ii

yo'í̄igo dabíi gádīldi'n̄ii, Díi n̄neeh̄ii Bik'ehgo'ih̄i'nān binkááyú na'iziidi n̄līyúgo, díi isdzán bídilchi'íi

had̄n̄ at'íi sh̄ih̄ii hago'at'éé sh̄ih̄ii yigó̄ls̄i doleēl̄ n̄i'; binchq' l̄anihi at'ééná'. ⁴⁰ Jesus bich'í' hadziigo

gán̄íi, Simon, hat'íi sh̄i n̄ildish̄n̄ii. Áík'ehgo Simon gábīn̄ii, Án̄n̄ii, ilch'ígó'aah̄ii. ⁴¹ La' n̄nee zhaali

ách'ín̄īi n̄nee naki yaa yi'áá l̄e'e: n̄nee dała'á

ashdla'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, la' nneehíí ashdladin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'éégo nanáda'i'niil da lé'e, da'ágát'éé ndi nzhqo yilnñiid. Díí nnee nakihíí hayííhíí nnee zhaali ách'íiníí itisgo bil nzhqo gá? ⁴³ Simon hananádzii, Hayíí dázho itisgo baa ha'áá shíhíí go'íí. Jesus gábilnii, Da'áígee ádínñiid. ⁴⁴ Jesus isdzánhíí yich'í' adzaaná' Simon gáyilnii, Ya' díí isdzánhíí hí'íí née? Nigowa yune' ha'ayááná' doo hwaa tú shikee bee tánágisíí shaa níziid da: áiná' díí isdzánhíí bináá túhíí bee shikee shá táyigisgé' bitsizilíí bee k'e'ikdee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shísínts'qs da: áiná' ha'ayáágé' yushdé' godezt'i'go díí isdzánhíí shikee daayits'qs nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áiná' díí isdzánhíí ik'ah shikee yídezhizh. ⁴⁷ Áík'ehgo gánikdishnii, Isdzán bincho' dázho lááhíí da'izlíné bá ánálne', dázho bil nshqohíí bigha: áiná' hadn bincho' ayáháhíí da'izlíné bá ánálne'íí, ayáhágo bil nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhíí gáyilnii, Nincho'íí da'izlíné ná ánálne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaaníí gádaakildi'nii, Hadn láhi díí, koncho'íí da'izlíné ká ánáidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhíí gánáyildo'nii, Ni'odla'íí hasdániltíí; ilch'í'gont'éégo dahnádnáh.

8

¹ Ái bikédé'go Jesus kih nagoznilyú la'íí gotahyú dahot'éhé nnee áígee daagolíníí yich'í' yakti'go la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí nht'éégo baa na'goni'íí yaa nagoln'i'go naghaa lé'e: bit-silke'yu nakits'adah yil nakai, ² La'íí isdzané spirits ncho'íí biyi' daagolíí n'íí la'íí kah iltah at'ééhíí yaa nadaakai n'íí nádaabi'dilzii lé'ehi yil nakai alódó,

Mary, Mágdalene daalch'inihi, ch'iidn gots'idn biyi'gé' hakaihi, ³ Ła'íi isdzán Joánna, nant'án Hérod bikìh yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; Ła'íi Susánna, Ła'íi isdzáné doo alch'idé dahi, aldo' yil nakai, aí isdzánéhíi biyééhíi lahzhì' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ Il'ánigé' kìh nagoznìlgé' nnee lággo Jesus yaa nántsáá, áígee na'goni'íi yee yil ch'ígó'aahgo gáníi: ⁵ K'edileehíi yil ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileegée k'edilzíi Ła' itín bahyú nanehezdee; aí Ła' nnee yiká' naskai, Ła'ihíi dló' nádaihzlaa. ⁶ Ła' k'edilzíi tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'ì' daanhago nádaahisgá, doo nkt'éego godit'oodyú hadaazhjeed dahíi bighá. ⁷ Ła'ihíi hosh bitahyú nanehezdee; áik'ehgo hoshihíi ighánłsáago nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzíi leezh nkt'éeyú nanehezdee, aí zhá hadaazhjeedgo daŁa'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Ałł nagoznì'ná' gánniid, Hadn bijeyi' golíinií íyésts'ąą le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadilkidgo gádaabilnii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosínłni'íi hat'íi niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihì'nań bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonolłjìhgo nohwaa daagodest'ąą: áiná' Ła'ihíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni'; áik'ehgo dédainel'jì ndi doo daayo'jì da doleel, Ła'íi dédaidits'ag ndi doo bil idaagozi da doleel. ¹¹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi niigo ádishnii shìhíi baa nohwil nagoshni': K'edilzihií Bik'ehgo'ihì'nań biyati' at'éé. ¹² K'edilzíi itinyú nanehezdee n'íi aí nnee yati' daidezts'ąą, ndi ch'iidn nant'án

nyáágo yati' bijíi yuñe' benagoz'aaníi bich'á' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdlaadgo hasdákai dahíi bigha. ¹³ K'edilzíi tsée yiká' nanehezdee n'íi nñee bíl daagozhóógo daidezts'aa; áiná' t'oh bikeghad ádíihíi k'ehgo ádaat'eego, dét'ihézhí' yati' daayodlaa, áiná' nabída'dintaahgee t'aaqzhí' nanáníhidéh. ¹⁴ K'edilzíi hosh biyi' nanehezdee n'íi nñee yati' daidezts'aa, ndi dahikáhyú ni'gosdzán biká' ágot'eehíi, ízisgo it'íiníi, la'íi gonedliiníi zhá yaa natsídaakeesíi ádaat'ee, áik'ehgo doo nest'á' golee da. ¹⁵ K'edilzíi leezh nht'éeyú nanihezdee n'íi yati' daidezts'aaaná' daabijíi nht'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyokta', áik'ehgo nest'á' nht'éehíi yinkt'aa dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn ik'ah kọ'íi yidiktlaadgo dahat'íhíta yit'ááh ch'aanáidí'íi da, dagohíi doo kástiné yit'ááhyú nyikt'áah da; áiná' ik'ah kọ'íi biká' dahnásikt'áhé yiká' dahyi'aah, áik'ehgo hayíi ha'áhikáhíi áí kọ'íi yee daago'íi. ¹⁷ Dawahá nanl'í' n'íi ch'í'nah ádolñiik; dawahá doo hit'íi da n'íi bígózihgo hit'íi doo. ¹⁸ Áí bigha da'dokts'agíi nht'éégo ídaayesółts'aa: dahadn íyésts'aaago ígo'aahn bigoya'íi itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn doo íyésts'aa dahn, ayáhágo ígo'aa n'íi ndi bich'á' da'ílii nádodleeł.

¹⁹ Jesus bimaa la'íi bik'isyú bílgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'iláqhíi bigha doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaa la'íi nik'isyú bílgo naa hikáh hádaat'íihíi bigha dadányú nadaazi, daabiłch'inñiid. ²¹ Jesus hadziigo gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidezts'aaago yikísk'eh ádaat'eehíi shimaa la'íi shik'isyú ádaat'ee.

22 Lah jji Jesus tsina'eehí yeh hiyaa, bitsilke'yu bilgo: bitsilke'yu gádaayihí, Noo', hanaazhí' nohwił nada'do'éeł. Áík'ehgo bil dahda'n'eel.

23 Bil da'o'olyú Jesus ilhaazh lẹ'e: áígé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádídáh siljigo tsina'eehí bidaadesk'olgo ngodzid lẹ'e. 24 Áík'ehgo Jesus ch'ínádaabisidgo gádaabihí, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, k'azhá téłt'áh nohwił ogo'eel.

Áík'ehgo ch'ínádzidgo nch'iidíí la'íí tú hashkeego nádídáhíí yich'í' hadziigo óch'iidgo nkenágohełtq'.

25 Jesus bitsilke'yu gáyihí, Hago'at'éégo nohwiłodla'íí doo bada'ohí da? Tsídaadolyiz la'íí bil díyadaagot'eego gádaahídi'ńii, Hago'at'éégo laq, díi nneehń tú la'íí nch'iidíí ndi da'áyihíiyú adaat'ee!

26 Gadarénes daagoljyú Gálilee binaazhí'yú bil nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eehí yiyi'gé' háyáago kịh goznigé' nnee la' doo aníiná' godezt'i'go ch'iidn biyi' golini baa nyáá, án bidiyagé da'ádihgo nagháhi, nnee lena'ńihí goz'aayú gólíni, doo kịh biyi' da. 28 Jesus yiktsaana' nádídilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníí, Hago laq áshíle'go ánt'j, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi biYe' nłíni? Nánoshkaq, shiniigodoléh hela'.

29 (Jesus spirit ncho'íí alk'iná' gáyihíid, An biyi'gé' hannáh. Doo alch'idn ch'iidnhií nabiheslaa da: bésh hishbizhíí la'íí kokee bee línádaach'ikł'ohíí bee hbi'dest'q; ndi hbi'dest'ooníí nyihidziizgo ch'iidn da'ilijyú onábinyo'.) 30 Jesus nabídikidgo, Hat'íí honlzée? bilńii. Shíí Láni honszee, nniid: ch'iidn doo alch'idé biyi' oheskai dahíí bigha.

31 Jesus nádaayokaqhgo, Doo yúyahgo o'i'ányú dołkáh nohwiłdonií hela', daanniid. 32 Áígee

dzilyú góchi da'ayaago nanaksé': ch'iidn Jesus nádaayokaqahgo gádaanii, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'áá. ³³ Áík'ehgo nneehíi yiyi'gé' hakaigo góchi nanaksé'íi yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníi yeh naksáago hayaa nádnkijigo tú yil daadesdzii. ³⁴ Góchi yinádaadéz'íi n'íi díi ágodzaahíi daayiltsaana' nádnkijigo, kih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. ³⁵ Nnee bil nada'gosni'íi aí ágodzaahíi daine'íi yú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' golíi n'íi Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaa, aí nneehíi ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíi biini' golíigo bidiyagé gólíigo sidaa, áík'ehgo ndaaldzid lé'e. ³⁶ Nnee bináái ágodzaahíi hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábilsí n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliinií bini'yú daagolínihíi dawa ndaaldzidhíi bigha Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayilnii; áík'ehgo tsina'eelíi yeh nádzaago t'aqzhí' bil oná'í'éél. ³⁸ Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanalsáa n'íi nábokaqahgo, Nil nádósht'aash, nii: áiná' Jesus t'aqzhí' onábí'a', gáníigo, ³⁹ Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'nań hago nlt'éégo ánániidlaahíi baa nagolni'yú. Áík'ehgo Jesus hago nlt'éégo ánabiidlaahíi kih dágozníl nt'éégo yaa nagolni'go anádaa. ⁴⁰ Jesus hanaayú bil naná'dez'eelná' akú nnee láago biba' dala'at'éégo Jesus baa nyááhíi yaa bil daagozhóq lé'e.

⁴¹ Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánálséhíi yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyokaqahgo gáníi, Shigowayú nńáh:

42 Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'adah shí bíł legodzáhi k'azhą datsaahíí bighą áńíí. Jesus higaalyú nnee daabiljizh lé'e.

43 Áígee isdzán díł bighánlǵigo nakits'adah bíł legodzáhi itah lé'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'án yich'í' nayihezníl ndi doo hwaa ła' nábilziih da. 44 Áń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelñiih: dagoshch'í' díł bighánlǵí n'íí ésdǵid. 45 Jesus gáníí, Hadń shedelñiih? Nnee baa náńtsááhíí, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'íí da, daanniidgo, Peter ła'íí yíl nakaihií Jesus gádaayihñii, NohweBik'ehń, nnee łaągo ninaayú náńtsáągo daahljizh, hat'íí bighą, Hadń shedelñiih? nñii, áíná'? 46 Jesus gáníí, Shinawodíí lahzhi' shich'á'zhi' adzaahíí bighą hadńshi shedelñiihgo bígonsí. 47 Isdzánihií doo nant'í' dago yígolsǵidná' tsídolyizgo díłidgo Jesus yiyahzhi' hayaa adzaago hat'íí bighą Jesus yedelñiih shíhií, ła'íí hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilziihíí nnee dawa yinaál nagosñi' lé'e. 48 Jesus isdzánihií gáyihñii, Shilah, níl gozhóq le': ni'odla'íí nkt'éégo áńániidlaa; ilch'í'gont'éégo dahnádnáh.

49 Áígee t'ah yałti'ná' Jews ha'ánátséhíí yebik'ehń bigowągé' nnee ła' baa nyáągo gábihñii, Nitsi' daztsąą; Jesus doo dayúweh nańkt'og da. 50 Jesus díí yidezts'ąągo gáníí, Doo nńłdzid da: ondląągo zhą nitsi' nkt'éé nádodleeł. 51 Jesus gowayú nyáána' Peter, John ła'íí James bíłgo ła'íí it'eedn daztsaanihií bitaa ła'íí bimaa zhą bíł ha'ashkáh, nñiid lé'e. 52 It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag ła'íí baa ch'aadaaneshzhil: áíná' Jesus gáníí, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsąą da, daazhógo

alshoshgo at'éé. ⁵³ Ái bigha nnee dázho baa daadloho, it'eedn da'anii daztsaa yidaagokshíi bigha. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíi, Ch'ínokáh, daayilnñiidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyilnii, Shina'ilí', nádndáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosdliigo dagoshch'í' nádiidzaa lé'e: áigé' Jesus, Bá'dokné', nii. ⁵⁶ Bitaa la'íi bimaa bil diyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilnii, Díi ágodzaahíi hadn baa bil nadaagolnii' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi dała'áyílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolliigo yedaabik'ehgo, la'íi kah íltah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilziihgo yaa daagodez'aq. ² Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa nadaagolnii'go, la'íi daanezgaihíi nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áigee gádaabilnii, Desokaiyú doo hat'íi daakné'go da, gish, izis bena'iltinií, bání, dagohíi zhaali; doo íicho naki nadaaknilgo da. ⁴ Dahayú gowagee ha'álkaigee, lahyú nádesokkazhí' da'áigee nasóltaq le'gá. ⁵ Dahadn doo nádaanohwidíteeh dayúgo dahdokáhgo nohwikee baq leezhíi baa daalhaal, ái bee doo hádaanohwit'íi dahíi bígózih doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnii', la'íi dahayú nakaiyú náda'ihilziih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus anát'íilíi dawa yaat'ínzigo, hadnshá' ádaayilnii, nzi lé'e, la', John daztsaagé' naadiidzaago an át'íi, daaniihíi bigha; ⁸ La'ihíi, Elías n'íi nádzáá, daanii; la'ihíi, Doo aníiná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi naadiidzaahi at'íi, daanii. ⁹ Hérod gánñiid, Shí la'

John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn láahi áiná, dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiltséh hát'íí l'é'e.

10 Odais'a' n'íí nákaigo hago ánadaat'íí n'íí Jesus yil nadaagosni'. Áíge' anahyú da'izliiyú, kîh goznîl Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yil okai l'é'e. 11 Áiná' nnee yídaagolsjîdgo biké' onaksáá: áík'ehgo Jesus baa bil gozhóogo Bik'ehgo'ihî'nan bilakt'áhgee begoz'aanîi yaa bich'î' yahti', lá'íi hayíi nádaabi'dilziîh hádaat'iinîi nádaayilzii l'é'e.

12 O'i'áázhi' godeyaayú nakits'adahíi Jesus gádaayihîi, Ai nnee dała'at'ééhíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, dahayú njeehíi nádaagodi'aahgo, lá'íi dahat'íhíta daiyaanîi yiká daadéz'íiyú; kú da'izliiyú nahétaqahíi bigha. 13 Áiná' Jesus gádaabihîi, Nohwihíi bá da'domé'. Áík'ehgo gádaanîi, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né, lóg dánakiyé bilgo; díi nneehíi dawa idán bá nadaahiilniihyúgo zhá bá da'n'né'. 14 Nnee dała'at'ééhíi ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee l'é'e. Jesus bitsilke'yu gáyihîi, Nnee dała'at'ééhíi ashdladingo il'anigo dinolbîh daabildolnîih.

15 Ágádaanniidná' nnee dawa dinezbîh. 16 Áíge' Jesus bán ashdla'ihíi lóg nakihíi bilgo náidnné'go hadag déz'îigo ya'ahénzîgo oskaqdná' ilk'ídaizdlaad, áíge' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'inîihgo.

17 Áígee nnee dawa da'iyaaqgo náda'isdjîd l'é'e: áíge' ch'ékaadíi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

18 Láh Jesus dasahn okaqah, bitsilke'yu zhá bil naháztaqgo; áíge' Jesus bitsilke'yu nayídikidgo

gádaabih̄nii, Nnee hadn̄ át'j̄i daashih̄nii? ¹⁹ Áík'ehgo gádaabih̄nii, Ła' John Baptize ágole' n'íi daanih̄nii: łá'ihíi Elías at'j̄i; łá'ihíi doo áníná' Bik'ehgo'ih̄i'nań binkááyú na'iziidi n'íi daztsaągé' naadiidzaahi at'j̄i daanih̄nii. ²⁰ Jesus gánádo'niid, Nohwih̄i hadn̄ át'j̄i daashih̄dołnii? Peter gáníi, Bik'ehgo'ih̄i'nań Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'j̄i. ²¹ Bitsilke'yu nłdzilgo yich'j̄i' hadziigo gáyih̄nii, Hadn̄ ái bıl nadaagołn̄i' hela'; ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo alch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okaąh yedaabik'ehi bánadaant'aahi, łá'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'j̄idago shidizideená' taagi j̄i hileehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'j̄i' hananádziigo gánádo'niid, Dahadn̄ shiké' dahdigháh hát'j̄iyúgo ídaayo'nahná' daj̄i biigha bitsi'ılna'áhi dahyidotj̄ihgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadn̄ bi'ih̄i'na' yaa bıl goyééhń, ái bich'á' da'izl̄j̄i hileeh: áíná' dahadn̄ ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ih̄i'na' da'izl̄j̄i silj̄i'ń, án̄ ih̄i'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hınaa doo. ²⁵ Ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éego ch'ist'j̄iná' koyi'sizini da'izl̄j̄i silj̄igo ch'a'och'ítłizhyúgo, ái hat'íi bich'á'gé' ch'it'j̄ih? ²⁶ Hadn̄ shik'e ídaayándzih̄i' łá'íi shiyati' yik'e ídaayándzih̄i', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, alđó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdz̄i doo, shich'á'idindláádgo, shiTaa bich'á'idindláádíi łá'íi binal'a'a yaaká'yú daagolíníi dilzini bich'á'idindláádíi bee shich'á'idindláádgo. ²⁷ Shíi da'aniigo nohwıl nadaagoshn̄i', kúgee nadaaziiníi łá' dá doo da'itsaahíi dailj̄hé Bik'ehgo'ih̄i'nań nant'aago daayıltséh.

²⁸ Díi án̄niidíi dąsh̄i tsebíiskąągo Peter, James,

la'íi John bilgo, Jesus yil okai lẹ'e, dził n'ááyú okaaahyú. ²⁹ Jesus okaaahná' biniihíi lahgo at'éégo silii, bidiyágéhií dázho ligoigo bik'ina'didlaad silii. ³⁰ Áígee nnee naki, Moses holzéhi la'íi Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' silii. ³¹ Áí nneehíi dázho bich'á'idindláád silii, áigé' Jesus datsaah doleehíi yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. ³² Peter la'íi yil nakaihií dázho bil daanzii: ndi t'ah daadez'íiná' Jesus bich'á'idindláádgo la'íi nnee naki yil nadaaz'íi daayiltsaa. ³³ Áí nnee nakihíi Jesus yich'á'zh'igo dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehí, kú nkaihií nohwá nkt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá, nii lẹ'e: dá doo natsekéésé da. ³⁴ T'ah yakti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lẹ'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. ³⁵ Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aa, gánígo, Díinko shiYe' shil nzhóni: hódaayolts'aa. ³⁶ Áihíi aal yakti'ná' Jesus dasahn daayiltsaa. Bitsilke'yu díi ágodzaahíi nadain'íi'go doo hadn yil nadaagosni' da.

³⁷ Áí iskaa hik'e dziłgé' gódah nákaigo nnee láágo baa náítsaa lẹ'e. ³⁸ Áí nneehíi la' nádidilghaazhgo gáníi, Ilch'ígó'aahi, nánoshkaa, shiye' shá ní'íi; da'ái zhá shizhaazhéhi. ³⁹ Lahgee spirit ncho'i nabihíaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áigé' biniiigonkt'éégo doo bich'á'digháh da. ⁴⁰ Nitsilke'yu nádaahoshkaa hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. ⁴¹ Jesus gáníi, Nohwi'odla' édaadihgo dánohwíi zhá daanohwik'ehgo daakino'íi'íi, dahónksahzhi' nohwil nahashtáá, dahónksahzhi' laa nohwidah

ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíl nn'aash. ⁴² T'ah yich'í' higaahná' ch'iidn yaabilt'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit nch'ó'íi nldzilgo yich'í' hadziigo haiinyood, áik'ehgo ishkiiníi náyilziigo bitaa yaa náínktíi.

⁴³ Daakowa Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'íiíi baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilnii, ⁴⁴ Díi yati'íi nlt'éego ídaasinólt's'áago nohwijíi yune be'ogohigháh le': shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee baa daashich'ide'aah. ⁴⁵ Áik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íi níigo aníhíi doo bíl ídaagozi da, doo yídaagołsi da doleelgo yaa ch'ananl'í' lé'e: áigé' na'ódaadikidzhí' bíl daagoyée.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn ítisgo at'éhi? daakídi'niigo.

⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakesíi yígolsíidgo, chagháshé alch'íséehi náidnłqozgo ba'ashhahgé' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyilnii, Dahadn shizhi'íi binkááyú díi chagháshéhíi náidnktíiyúgo shíi aldó' náshidnktíni at'éé; dahadn náshidnktíniíi shides'a'n aldó' náidnktíni at'éé: dahadn nohwitahyú doo ilíi dahíi ízisgo at'éé doleel.

⁴⁹ John gáníi, SheBik'ehn, nnee la' nizhi'íi binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'íiigo, Doo ágánt'íi da, daabilde'niid; doo bíl daagohiit'íi dahíi bigha. ⁵⁰ Jesus John gáyilnii, Doo ágádaabildohnii da: hadn doo nch'ó'go nohwich'í' na'iziid dahn bíl daagohiit'íni at'éé.

⁵¹ Jesus yaakázhi'go nábidí'dilteehíi biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, ⁵² Áik'ehgo bádnyú bá ilch'í'daagole'go

binadaal'a'á odail'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. ⁵³ Ndi áígee daagolíníí Jesus doo hádaayit'íí da lé'e, Jerúsalemyú deyáá daanzihíí bigha. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'íí James bilgo díí yídaagolsiidgo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' kq'íí daahwíikeedgo díí nneehíí daadndlid née, Elías adzaahíí k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'í' adzaago ndzilgo bich'í' hadziigo gádaabihńii, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'ééhíí doo bídaagonolsi da. ⁵⁶ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo nnee da'izlíí ishchihíí bigha niyáá da, áíná' hasdáhishniíłhíí bigha niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

⁵⁷ Itínyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Dahayú anadáátyú níké' anashdaak doo. ⁵⁸ Jesus gábihńii, Ba' ndi bi'i'án daagolj, dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh daagolj; áíná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nshteehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'ihí gáyihńii, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gáníí, ShiNant'a', halaq shitaá iltsé lehishteehyú dósah'. ⁶⁰ Jesus áí nneehíí gánáyildo'niid, Nanezna'íí dabíí ledaaah'niil le': áíná' nihíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagólni'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'ihí gánádo'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh dolee; áíná' iltsé shigowayú nádishdáhgo áígee naháztaaníí bil nanágoshni' hik'e. ⁶² Jesus gábihńii, Dahadń bengohildzisé alk'iná' yiltsoodná' t'aazhí' nádést'ijń Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehíí doo yik'eh sitij da.

10

¹ Díí bikédé'go Jesus la' gosts'idin hanayinilíí

bádn dá nakigo nlaago k̄ih nagoznilyú hayú deya shiyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabih̄nii, Nest'a' dážhó l̄áágo nest'aaná' nada'iziidíi doo hwoi da: áik'ehgo nest'a' yeBik'eh̄n bich'i' da'olk̄aahgo gádaabik̄dōniī, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áá. ³ Dahdokáh: ba' bitahyú dibel̄i bizhaazhé k'ehgo daanohwidek'a'. ⁴ Bestso bisis, izis bena'iltiníi, dagohíi nohwiikee ik'e'an dahdaadōmé' hela': itínyú daaholk̄ahyú n̄nee da'adzaayú doo bil̄ nadaagōni' da. ⁵ Gow̄a yun̄e' ha'alkaigee iltsé gádaadōniih doleel, Ikch'i'gont'ééhíi díi gow̄a yun̄e' be'ágót'éé le'. ⁶ N̄nee nlt'éégo at'ééhíi áígee sidaayúgo nohwil̄ ikch'i'gont'ééhíi yīl n̄lii doo: áiná' n̄nee doo hwaa ágát'éé da l̄é'eyúgo, nohwil̄ ikch'i'gont'ééhíi dánohwíi nohwíyée nádodleel. ⁷ Gow̄a yun̄e' ha'alkaigee, da'áígee dinob̄ih le'gá, áígee dahat'ihíta nohwá daach'idiné'íi daahoks̄aago, la'íi dahat'ihíta nohwá náda'ch'iks̄ijhíi daahok̄dl̄aago: hadn̄ na'iziidíi bich'i' na'i'n̄iīgo goz'aq̄. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee k̄ih gozn̄ilgee ha'alkaigo, áígee hádaanohwich'it'ij̄yúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íi daahoks̄a doleel. ⁹ Áígee daanezgaihíi nádaahoks̄iihgo bich'i' gádaabik̄dōniī, Bik'ehgo'ih̄i'nān bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee k̄ih gozn̄ilgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'ij̄i dayúgo, áígee da'ditinyú nok̄ahgo gádaadidōniī, ¹¹ Daagonok̄ij̄gee dá leezh zhá ndi nohwiikee bídaahit'ihíi k'eda'ildéh, ái bee doo hádaanohwit'ij̄i da bígózih doo, ndi díi bídaagonoks̄i, Bik'ehgo'ih̄i'nān bilakt'áhgee

daanliiní itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i' ní.
 12 Shíí nohwíl nagoshní', Bik'ehgo'ihí'nań
 yándaago'aahíí bijíí Sódóm biniigodilne'íí bitisgo
 áí kǫh gozníí biniigodolníí. 13 Korázingee
 daagonokíiníí, nohwá góyée doleel! Bethsáidagee
 daagonokíiníí, nohwá góyée doleel! Nohwitahyú
 ízisgo ánágot'íííí Tyre lá'íí Sídongee ágágodzaayúgo,
 áígee daagolíníí doo áníiná' nak'á' dich'ízhé
 bik'inazlaaná' ílch'ii yiyi' naháztaago binchó'íí
 yich'á'zhí' ádaasdzaa doleel ní'. 14 Bik'ehgo'ihí'nań
 nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre lá'íí Sídon bitisgo
 nohwiniigodidolníí. 15 Nohwíí, Capérnaumgee
 daagonokíiníí, yaaká'zhí'go hanohwidí'níííí,
 nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'níí. 16 Hadń
 daanohwíyést'saaníí shíí shíyést'saa áldó'; hadń
 daanohwich'ólaahíí shíí áldó' shich'ólaa; hadń
 shich'ólaahíí shides'a'ń áldó' yich'óláhi at'éé.

17 Gosts'idinhíí bíl daagozhóqo nákaigo
 gádaaníí, NohweBik'ehń, nizhi'íí binkaáyú ch'iidn
 ndi benohwik'eh. 18 Jesus gádaabíííí, Ch'iidn
 nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí
 k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'íí ní'. 19 Shíí
 t'íish lá'íí ch'ígodahistas doo lá' ílanohwile'
 dago, lá'íí nohwik'edaannííhíí binawod bitisgo
 nohwinawod golíígo nohwaa godiní'áá; áík'ehgo
 doo hat'íí nohwini'dóhííh at'éé da. 20 Da'ágát'éé
 ndi ch'iidn da'ádaadohííyú ánadaat'íííí doo da'ái
 zhá baa nohwíl daagozhóq da le'; áíná' yaaká'yú
 daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwíl daagozhóq le'.

21 Áíná' Jesus Holy Spirit bee bíl gozhóqo
 gánííid, ShiTaa, yaaká'zhí' lá'íí ní'zhí' nant'án
 níínihi, díí ílch'ígót'aahíí nnee daagoyáago bíl

ídaagozínihíí baa ch'anani'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánláahíí ba'ahénsi: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íígo ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'níí: doo hadn shíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshlíni shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadn shiTaa yígólsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, lá'íí dahadn shiTaa bich'í' bígózhgo áshlé'íí áldó' shiTaa yígólsi.

²³ Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyihíí, Hadn hat'íí daa'íinií daayo'íinií biyaa gozhóq doleel. ²⁴ Shíí nohwil nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi lá'íí nant'án daanlíni daa'íinií daayiltséh hádaat'íí ndi doo hwaa daayiltsaq da; daadołts'agíí daidits'ih hádaat'íí ndi doo hwaa daidezts'aa da.

²⁵ Begoz'aaníí nkt'éégo yígólsini lá' Jesus hat'íí nayíntaahgo gáníígo hizi', Ilch'ígó'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíí bee hinshnaa doleel? ²⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchíí? Hónzhiigo hat'íí ni'idi'nii? ²⁷ Nneehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehn níjii dawa bee nił nzhqo le', niyi'siziinií dawa bee, ninawodíí lá'íí ninatsekeesíí dawa bee; na'ashhahgé' gólínií nił nzhqo le', dani ídił njóphíí k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábildo'niid. Da'áígee ádíníid: díí bee ánt'ééyúgo hinnaa doleel. ²⁹ Begoz'aaníí nkt'éégo yígólsini nnee binadzahgee nzhqo ádil'íí hat'íígo Jesus gánáyildo'niid, Na'ashhahgé' gólínií nnihií, hat'íí nniigo ánnii? ³⁰ Jesus hananádziigo gáníí, Lá' nnee Jerúsalemge' Jéríko yuyaa higaalyú nnee da'n'íihi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehíí bich'á' nádaidnnilgo yóiyahgo biní'da'disnihná' bich'á'

onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistiíná'.
³¹ Okáah yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiiní yiltsaa, ndi lahzhinéégo lédnyaago ch'inyáá l'é'e. ³² Ła' nnee Levi hat'i'íí nlíni aldó' áí nnee sitiiní yiltsaa, ndi án aldó' lahzhinéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. ³³ Áíná' ła' nnee Samáritan nlíni higaalyú, áí nnee sitiiní yiltsaago yaa nyáá; áík'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah ła'íí wine bilgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áígé' Samáritanhíí dabíí bitúlgayé yiká' dahyistiigo ná'ch'injahyú yinkíí, áík'ehgo nht'éégo áyíłsı l'é'e. ³⁵ Iskaa hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíí yebik'ehń yaa yinné' gáyılñiigo, Díí nneehń shá nht'éégo áńłsı: díí zhaali naa niné'íí bitisyú izliyyúgo, nich'ı' naná'dihishñıl, nánsdzaago. ³⁶ Áí nnee taagihíí hayíihíí nnee be'nest'ııdihíí ba'ashhahgé' gólııhíí k'ehgo ábíılaa ńnzı? ³⁷ Begoz'aaníí nht'éégo yígółsiníí gáníí, Nnee bilgoch'ozbaadíí. Jesus gábilñii, Dahnńáh, nı aldó' ágánt'ıı le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus ła' gotahzhı' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'áńńáh bilñiigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdáa ni'yú, bilch'ígó'aahíí yiyésts'aago. ⁴⁰ Martha ląágo nabi'dintl'ogo Jesus yaa nyáágo gáníí, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo shich'onii dago dasahn na'isiidíí doo nıl hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onñii, bilhñe'. ⁴¹ Jesus gábilñii, Martha, Martha, nani'dintl'ogíí zhá ląágo baa natsínkees: ⁴² Áíná' dała'á zhá ízisgo ilíni; áí Mary nágodn'aą, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Lahn Jesus okaah lé'e; aal oskaadná' bitsilke'yu dała'á gábilnii, SheBik'ehń, da'ohiikaahgo nohwil ch'igon'áah, John bitsilke'yu yił ch'igon'aq lé'ehii k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gánii, Da'olkaahgee gádaadidołniił, NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahń, Nizhi'íi dilzihgo bigózih le'. Nant'an níłihii begodowáh. Hago'at'éégo anniiyú yaaká'yú benagowaahii k'ehgo ni'gosdzán biká'yú aldó' begodołniił. ³ Dajii biigha daahiidaanii nohwá ágonł. ⁴ Nohwinchó'hii nohwá da'izlíné ánandle'; nohwii aldó' nnee nchó'go nohwich'í' ádaadzaahii baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohoniił hela'; áiná' nchó'go at'éehii bich'á'zhí' hanánohwihi'ńiił. ⁵ Jesus gádaabilnii, Tlé'is'ahgo nohwii la' dánko nit'eké bich'í' nnaahgo gábilniił, Shit'eké, bán dijolé taagi shá ch'ihinjá; ⁶ La' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íi bá'dishné' da. ⁷ Bigowa yune' nit'ekéhii dánko gánildinih, Doo nashíntł'og da: ał'iná' dáádítih da'dintáq, shichagháshé bił shiijéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhita naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwiłdishnii, Ái nneehń nádiidáhgo nnee idókeedii dahát'íige yaa yiné', doo bit'ekéhii zhá bigha da, dayúweh idókeedhii bigha. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwiłdishnii, Da'olkeed, áík'ehgo hat'íi daadołkeedii nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íi bíka daanołtaadihii nádaadołné'hi at'éé; dáádítih ndaanołts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'itijhi at'éé. ¹⁰ Hadń idókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íi yika ntaadii náidiné'hi at'éé; hadń dáádítih nyinłts'ihń bá ch'í'itijhi at'éé.

11 Nohwitaahyú ła' n̄nee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséego yaa yi'aah gá? Dagohíi lóg bíyókeedyúgo, ya' t'íishgo yaa yilteeh gá?

12 Dagohíi iyēēzh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodaahistasgo yaa yilteeh gá? 13 Daanolchq' ndi nohwichagháshé n̄t'éhi baa hi'né'íi bídaagonoksyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadn̄ Holy Spirit bíyókeedíi yaa yiné'hi at'éé.

14 Jesus ch'iidn doo yakti' dahíi hainyood lē'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' n̄nee doo yakti' da n'íi hadzii; áik'ehgo n̄nee dała'adzaahíi bíl díyadaagot'ee. 15 Áíná' ła' gádaan̄ii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíi bee Jesus ch'iidn hainihyood. 16 Ła'ihíi nayídaantaahgo gádaan̄ii, Yaaká'gé' godiyihgo be'ígóziníi nohwił ch'í'nah ánle'. 17 Áíná' Jesus, ái n̄nee natsídaakesíi yígótsigo gáyih̄n̄ii, N̄nee ilch'í' t'ekédaas'anihíi dabíi ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo da'izl̄íi hileeh; n̄nee dała' naháztaaníi dabíi ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh at'éé da. 18 Áik'ehgo Satan dabíi ích'í' naná'idziidyúgo hagosha' yebik'ehíi bínágonaał doleel? Ní Beélzebub bee ch'iidn haniyóód daashildoh̄n̄iihíi bigha' ádish̄n̄ii.

19 Shíi Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíi daanohwiye'íi hadn̄ bee ch'iidn hadainiyood áíná'? Áik'ehgo daanohwiye'íi ch'í'nah ádaanohwile'. 20 Áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'an̄iigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaahyú alk'iná' nant'aa.

21 N̄nee n̄dzili yenagonłkaad doleehíi alk'iná' dahyoné'go bigowā yinádéz'íiyúgo, dawahá

bíyééhíí doo hago aṇéh da: ²² Áíná' la' nṇee bitisgo nḏzilihi bich'í' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonḷkaadíí ya'ohí n'íí bich'á' náyidinṇiilgo nṇee yitah'inih. ²³ Hadn doo bił gonsht'ii dahń shich'í' got'ii'hi at'éé; hadn doo bił dała'á ná'áshdle' dahń shich'á' ts'iltiiigo áile'. ²⁴ Spirit nchq'íí nṇee yiyi'gé' háyááná' tú ádihyú aanádaal, hayú hanayóokíí yíka ntaago; áíná' doo hagee dahíí bigha gáníí, Shigowayú hagé' náyáá n'ííyú nádésdzá. ²⁵ Bigowá n'íí nḷt'éégo nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchq'i yil nakai, bíí bitisgo daanchq'ihí, áí gowá yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nṇee iłtséná' at'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yałti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyilnii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínliigo nnłbe' n'íí biyaa gozhqó doleel.

²⁸ Áíná' Jesus gáníí, Hadn Bik'ehgo'ihí'nań biy-ati' yidits'ago yikísk'eh at'ééhn, ángo biyaa gozhqó doleel.

²⁹ Nṇee ląágo dała'adzaaná' Jesus gáníí nágodidzaa, Dázhq nchq'go daalínolt'iiłi: godiyihgo be'ígóziníí yíka daadéz'ii; áíná' be'ígóziníí doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nṇee bich'í' be'ígózih alzaahíí zhá. ³⁰ Jonas nṇee Nínevehgee daagolíníí bich'í' be'ígózih alzaahíí k'ehgo shíí, nṇee k'ehgo Niyááhíí, daalínolt'iiłí bich'í' be'ígózih doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań nṇee yándaago'aahíí bijii isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhn hiziiigo daalínolt'iiłí yaa yałti'go, Shíí shitisgo daanchq'

ni', didon̄iik: án dážhó n̄zaadgé' n̄yáá, Sólomon bigoya' yidits'ihgo; áiná' k'adií Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee n̄nee Nínevehgee daagol̄í n'íi daahizij̄go n̄nee daal̄inolt'íikíi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitisgo daanchq' ni', daadidoniik; Nínevehgee daagol̄íníi Jonas yakti'go daidezts'aan̄á' binchq'íi yich'á'zh̄i'go ánádaasdzaa; áiná' k'adií Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn̄ ik'ah kq'íi yidilt̄aadgo nagont'í'yú nyilt'áah da, dagohíi doo táts'aa yil̄ yaa nyí'aah da, áiná' ik'ah kq'íi biká' dahn̄ásilt'ááhyú daach'ilt'aah, áik'ehgo hayíi ha'áhikáhií ái kq'íi daayo'íi doleel̄. ³⁴ Kin̄áá'íi kits'í bikq'í at'éé: kin̄áá n̄t'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikq' golíni at'éé; áiná' doo n̄t'éé dayúgohií kits'íhií dahot'éhé dil̄hiki at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idz̄aa, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dil̄hił nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dil̄hiłgo baa dahgoz'aq̄ dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah kq'íi bich'á'idindíinhíi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nlínihi, Shił ináá, bil̄nii: áik'ehgo Jesus itah iyaq̄ago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híi k'ehgo dá doo táádígisé itah iyaq̄ago nezdaago Pháriseehíi bil̄ díyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábil̄nii, Nohwíi Phárisees daanol̄ini, idee la'íi its'aa biká'yú zh̄a táádaalgis; áiná' nohwiyi'yú aadaach'ih̄i n̄iikíi la'íi daanchq'íi zh̄a begoz'aq̄. ⁴⁰ Nohwíi doo daagonol̄sáni da, hadn̄ nohwits'í áyíilaahn̄ sh̄a' da'án nohwiyi'ihíi aldó' áyíila? ⁴¹ Dawahá nohwijíi biyi'gé' n̄t'ééhíi n̄nee bá daadol̄né'; áik'ehgo dawahá nohwá n̄t'éé doleel̄. ⁴² Phárisees daanol̄ini, nohwá góyée doleel̄! t'oh

mint holzéhi, ła'íi rue holzéhi, ła'íi t'oh iltah at'éehíi dágonenanyú ilk'é'nilgo dała'a Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahné', áiná' nlt'éégo ágot'eehíi doo bikísk'eh ádaanołt'ee da, Bik'ehgo'ihí'nań bił'ijóóníi doo baa natsídaalkées da: ái bee ádaanołt'ee doleel ni', ła'ihíi doo baa daayołnah dago. ⁴³ Phárisees daanołíni, nohwá góyéé doleel! nohwíi Jews ha'ánálséh nagozníl yune' nnee íziso ádaat'eehíi dahnádinbihyú itah dahnasółtaągo zhá, ła'íi nahi'niih nagoz'ąayú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwił daagozhóq. ⁴⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi ła'íi Phárisees daanołíni, daanołshqo ádaagonoł'ini, nohwá góyéé doleel! le'ch'izhjeegíi doo daat'iji dahíi ga'ádaanołt'ee, ái le'ch'izhjeegíi biká' ch'ich'ihikáh, dá doo bídaagoch'ıksinégo.

⁴⁵ Ła' Jews bich'í' begoz'aaníi nlt'éégo yígółsini Jesus gáyihíi, ılch'ígó'aahíi, ágánniyyú nohwíi áldó' ánohwíłni. ⁴⁶ Jesus gáníi, Begoz'aaníi nlt'éégo bídaagonołsini, nohwíi áldó' nohwá góyéé doleel! heel ndaazi nnee biká' dahda'ohółheeh, áiná' nohwihíi dážhó da'ayáhágo ndi doo bich'odaahníi da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegíi biká' dahat'ihíta bee bínádaach'ılñihíi ádaagołe'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íi ánádaat'ijł n'íi nohwił dábił'ehgo ch'í'nah ádaał'ij: daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nadaistseed, nohwíi le'shijeegíi biká' dahat'ihíta bee bínádaach'ılñihíi ádaagołe'. ⁴⁹ Ái bigħa Bik'ehgo'ihí'nań bigoya'íi gánniid lẹ'e, Binkááyú nada'isiidíi ła'íi shinadaal'a'a koch'í' daadish'aa, ła' nadaach'iltseed doleel,

la'íi biniidaagoch'idile' doleel: ⁵⁰ Áík'ehgo ni'gosdzán alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi dawa bidil nada'ijóóhíi, daalinolt'ijíi bik'izhí' didot'aal, ⁵¹ Ábel zesdijé' Zekariás zesdijzhí' nnágont'i'go, Zekariásii bech'okaqahíi biká' dahnási'niíi goz'aaníi la'íi kīh biyi' da'ch'okaqahíi bigizhgee daztsaa lé'e: da'aníi ádaanohwildishni, daalinolt'ijíi bik'izhí' didot'aal. ⁵² Begoz'aaníi nlt'éégo bidaagonolsini, nohwá góyéé doleel! nohwíi igoya' bich'i' bená'igisé nádaadoltaa: nohwíi doo ha'alkáh daná' nnee ha'akáh doleel n'íi t'aqzhí' ádaanolsi. ⁵³ Jesus ágániíná' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bá daagoshchijidgo láágo nayídaadilkid: ⁵⁴ Yá nakída'ik'áágo, k'izé hadzii daanzigo, dahat'íhíta yik'izhí' daidi'aahíi bigha.

12

¹ Díi bee ánágot'ijíiná' nnee doo náhóltag dayú da'a'adzaago dázhó daalijizhná' Jesus bitsilke'yu iltsé gáyilni nkegonyaa, Phárisees daanlíni bincho'íi bán benilzoolé ga'at'éhi baa daagonolsaa, ái nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'éé. ² K'ad dawahá bil le'izkaad n'íi ch'í'nah ádolniik; la'íi k'ad dawahá nanlí' n'íi bigózihgo ádolniik. ³ Áík'ehgo godilhiyú hat'íi daadohni n'íi got'ijzhí' didots'ij; kīh biyi' yune' dataanégo hat'íi daadohni n'íi kīh biká'gé' didots'ij. ⁴ Shit'ekéhíi, gádaanohwildishni, Hayíi kits'í nadaitseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahíi doo bédaaldzid da. ⁵ Shíi nohwil nadaagoshni' hadn bédaaldzid: ich'izishiini bikédé'go ch'iidn biko' dilth' yuyaa kaa o'ilkaadíi

án bédaldzid; gánohwıldishnii, án bédaldzid. ⁶ Ya' dlo'dichiné ashdlá'i zhaali lichí'é naki izliigo nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań dała'á ndi doo yaa yinah da. ⁷ Nohwitsizıl dawa alk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dlo'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inolij da. ⁸ Gánádaanohwıldish'nii, Dahadń nnee binadzahgee, Áń bígonsı, shılıniihń, shıı nnee k'ehgo Niyááhıı Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıńıı binadzahgee ágadıldishnii: ⁹ Áíná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bígonsı da, shılıniihń, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıńıı binadzahgee, Doo yígolsı da, bilıdışnii. ¹⁰ Dahadń shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, ncho'go shaa yaktı' ndi bincho'ıı bá da'izlıné ánadolnii; áíná' dahadń Holy Spirit ncho'go yaa yaktı'n bincho'ıı doo bá da'izlıné ánálne' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánátséhıı, la'ıı nadaant'aahıı, la'ıı aasinııı binadzahgee ndaanohtwıl'aago, hago'at'éégo sha' hasdziih, dagohıı hat'ıısha' dıshnii gádnii, doo daanołsı da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'ehen'áágee biyi' hat'ıı daadohııhıı nohtwıl ch'ígó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhıı la' Jesus yich'ı' hadziigo gánıı, İlch'ígó'aahıı, shik'isn hat'ıı nohtwıyéé doleeıı lahzı' shaa no'né', bilnii. ¹⁴ Jesus gábilnii, Dawahá nanohwıńt'ogıı hadń nohtwá ilch'ı'ishle'go hashıktıı? ¹⁵ Áígé' Jesus gánádo'niid, Daagonołsaa le', dawahá dayúwehégo ádáhádaakt'iinıı baa daagonołsaa: kıyééhıı láá ndi doo áı bee ch'ihinaa da. ¹⁶ İlch'ígót'aahgo na'gonı'ıı yee yich'ı' hadziigo gáyılnii, Nnee izisgo it'iinıı

lǎágo na'inlt'ih: ¹⁷ Dabíí gǎldi'nii, Hago áshnéh, shínešt'a'íi doo hayú bá nágošt'aa da. ¹⁸ Áíge' gánádi'nii, Hago áshnéhíi bígonsi: dawahá bá gowa shíyééhíi nanágohishniilgo nchaago ánágošhdléhgo, shínešt'a'íi la'íi dawahá shíyééhíi ákóne' oshniil. ¹⁹ Shiyi'siziiníi gábiłdishnii, Shiyi'siziiníi, dawahá níyééhíi da'kwíi legodzaayú dábik'ehyú ilk'eyihinił; áik'ehgo hanányoł, ináá, idlǎá, nił gozhóq le'. ²⁰ Áíná' Bik'ehgo'ihinań gábiłniiid, Doo gonyáa da; díi tǎé' niyi'siziiníi níhókeed: dawahá níyééhíi ilk'ehiniłi hadń bíyéé doleeł áíná'? ²¹ Hadń dabízhǎ nzhooníi zhǎ ádáhát'íigo ilk'eyihiniłná' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo nzhoq da, án nneehń ágát'éé.

²² Jesus bitsilke'yu gáyilniiid, Ái bighǎ gánohwiłdishnii, Nohwi'ihina'íi doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íishǎ' hishǎa doleeł, daanołsigo; dagohíi nohwits'í doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íishǎ' ágoshdle', daanołsigo. ²³ Ki'ihina'íi idán bitisgo ilíni at'éé, kits'ihíi diyágé bitisgo ilíni at'éé. ²⁴ Gaagé baa natsídaalkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniłi bá gowa goz'aa da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań bá da'diiné': nohwíi dlo' bitisgo da'inołi! ²⁵ Nohwitahyú hadń daahołneezíi yaa natsekeesíi zhǎ bee ayáhago ndi hadag ndíłséhgo ádidle' gá? ²⁶ Áik'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná', hat'íi bighǎ la'ihíi baa daanohwił goyéé'? ²⁷ Tǎoh dénzhońéhíi baa natsídaalkees, hago'at'éégo nadaanse'íi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lǎe ndi, doo díi tǎoh dénzhońé

ga'at'éégo ík'e'isdlaa da, nohwildishñii. ²⁸ Áík'ehgo t'oh díi jii nołseekíi, áigé' iskaą daadidldíi ndi Bik'ehgo'ihí'nań nht'éégo bik'e'islaaná'; áí t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwik'e'islaa, nohwíi nohwi'odla' ayáháhi. ²⁹ Áík'ehgo hat'íi da'iidaą shíhíi dagohíi hat'íi da'iidlaą shíhíi zhá doo baa natsídaakkees da, doo nohwiini' hah da le'. ³⁰ Ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi áí zhá itisgo hádaat'íi: áíná' hat'íi bídn daanołiinií Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa nohwá yígółsı.

³¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi itisgo biká hádaakt'íi, áigé' díi dawahá aldo' nohwiyéé doleel. ³² Doo nédaaldzid da, doo hwoigo shike' hołkah dahíi, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanołigo nohwá ngon'áá, áí bił goyılshóq. ³³ Dawahá nohwiyééhíi nohwaa nahıniıl le', tédaat'iyéhíi baa daanołmé'; bestso bizis doo sa'i hileeh dahíi nádaadoł'aah, yaaká'zhı' ilínihií doo édıhi nádaadoł'aah, ákú da'in'ıhií doo keda'in'ıh dayú, ła'ihíi doole doo nohwich'á' da'iyaa dayú. ³⁴ Dahayú nohwił ilíni sińilyú áí zhá baa natsídaakkees doo. ³⁵ Ík'eda' sołdlaago t'alkoná' nohwikq' daadilti' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'i'nehgee k'ad nadáhgo yiba' naháztaąhıi k'ehgo ádaanoł'tee le'; nadzáago dáádıtıh nyínıts'igo dagoshch'ı' yá ch'ıda'itıh doleel. ³⁷ Nadaal'a'a binant'a' nadzááná' daadéz'ıhií biyaa gozhóq doleel: da'anıi gánohwıldishñii, ík'e'idleego, Dinołbıh, yılıigo yich'ı' iikaah. ³⁸ K'ad t'é'ıs'ahzhı' godeyaayú, dagohıi hadiyeskaayú biká daadé'ıigo nadzááyúgo, áí nadaal'a'a biyaa gozhóq doo. ³⁹ Díi

bídaagonolsi, nnee bigowa golíiní da'os'ah in'íhíí hígáhgo yígólsiyúgo yiká déz'íi doleel ní, áík'ehgo bigowa doo ch'í'nódzíís át'éé da. ⁴⁰ Nohwíí áldó' t'áikoná' ílch'í'daanok'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashohíí dagee.

⁴¹ Peter gábiñii, SheBik'ehñ, ílch'ígót'aahgo na'goní'íí bee yáñtí'íí, ya' nohwíí zhá nohwá áññii née, dagohíí dawa bá áññii née? ⁴² Jesus gáníí, Hadñ begondliigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowáhíí yebik'ehgo nbíltíí n'íí, dahagee idán nana'nííhghee idán nayíñiih. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábíñiiyú át'íígo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleel. ⁴⁴ Da'aniigo gádaanohwíldishñii, nant'án hat'íí bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbílteeh doo. ⁴⁵ Áíná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idíldi'ñiiyúgo; isdzáné lá'íí nnee nada'iziidíí nadainlkaad nkegonyaayúgo, iyaa lá'íí idläägo bíl nágadezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidíí binant'a' doo yiká déz'íi dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo nbihílgesh, áígé' hayíí doo da'odlää dahíí bich'í'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí yígólsi ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ílch'í'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áíná' na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí doo yígólsi dahíí, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, dé't'íh níbi'diltsas doleel. Hadñ láägo baa hí'né'íí, án láägo binádoki; hadñ nnee láägo yá'nné'yúgo, án láägo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kq' ní'goszán biká'zhí' nkedinshñiigo niyáá: álk'iná' diltí' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ní'goszán biká'zhí' ílch'í'gont'ééhíí nkeniiné'

daanolsi nées? Dah, nohwildishnii; nnee ilk'idaashnilyú niyáá: ⁵² Kodé' godezt'i'go ashdla'i kih dala'a biyi' daagoliiyúgo, taagi yich'i' nakilt'éé doleel, dagohii naki yich'i' talt'éé doo. ⁵³ Nneehñ biye' yil nanágonlkaad doo, biye'n bitaa yil nanágonlkaad doo aldó'; la'ii isdzán bi'isdza' yil nanágonlkaad doo, bi'isdza'n bimaá yil nanágonlkaad doo aldó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonlkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonlkaad doo aldó'.

⁵⁴ Jesus nnee dala'at'ééhii yich'i' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnankse'go daa'iiyúgo dagoshch'i' gádaadohñii, Nagoltii lqa; áik'ehgo da'ágánágot'iil. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleel lqa, daadohñii; áik'ehgo ágánágot'iil. ⁵⁶ Nohwii nnee nzhóni ádaagono'ini, yaak'os la'ii ni'gosdzán hago ágonéhií bídaagonolsiná, hat'ii bigha k'ad ágonéhií doo bídaagonolsi da? ⁵⁷ Hat'ii bigha doo dánohwii nohwi'at'e' hago'at'éé shihii bídaagonolsi dasha'?

⁵⁸ Hadñ naa dahgoz'aanii nant'an yaa bil hi'ashyú dagoshch'i' bil ilk'inágonldogh; dahyúgohií aayanáltihii yaa nidolt'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihii aasitini yaa niltéehgo, aasitiinii ha'aniit'e'. ⁵⁹ Doo ch'inánódáh at'éé da, dá aal na'ínñilgo zhá, nildishnii.

13

¹ Áiná' la' nnee áígee dala'at'ééhii Jesus yil nadaagoln'i'go gádaayihñii, La' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidikíi la'ii Bik'ehgo'ihina' yaa dainé'ii bidikíi bil nanádisgeed

lé'e. ² Jesus gádaabilnii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee la'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchq' ye'ádaat'eehíí bigha biniidaagodeszaa daanolşí née? ³ Dah, nohwildishnii: áíná' nohwíí daanohwinchq' doo bich'á'zhí' ádaalne' dayúgo, nohwíí alldó' áí k'ehgo nanolne'. ⁴ Dagohíí lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tsée ilk'ehist'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí la'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo binchq' ye'ádaat'eehíí bigha adzaa daanolşí née? ⁵ Dah, nohwildishnii: áíná' nohwíí daanohwinchq' doo bich'á'zhí' ádaalne' dayúgo, nohwíí alldó' áík'ehgo nanolne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágolni'go gáníí, La' nnee bidasts'aa hentiíníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áík'ehgo nneehn áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'íggo nyáá ndi doo la' da laq. ⁷ Nnee bidasts'aa hentiíníí bá yaa nádéz'iiníí gáyilnii, Kú dín'íí, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádisht'íggo taagi legodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íí bigha o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áík'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áík'ehgo o'áago lenágodáhgo nzhqo, áík'ehgo dahat'ihíta bich'í' int'aaníí bíl k'enádishdlee: ⁹ Áík'ehgo bah dahnisdeeyúgo nlt'éé: dahyúgo híí k'ídnk'i. ¹⁰ Jews daagodnksiníí bijjii Jesus la' Jews ha'ánálséh goz'aa yune' ilch'ígó'aah lé'e.

¹¹ Áígee la' isdzán spirit nchq'i kah naghaago ábílsini biyi' golíígo tsebiits'adah bíl legodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'idídqphi da.

¹² Jesus yiktsaago yich'í' áníígo gáyilnii, Isdzán,

kah nannaahíí bich'á' ni'doltji. ¹³ Yiká ndelniigo dagoshch'í' isdzánhíí ilk'ínádezdod, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań náshilziigo bich'í' ahénsi, nii lẹ'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'ánátséh yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodnksiníí bijji ná'ilziihíí bigha, áik'ehgo nnee dała'at'ééhíí yich'í' hadziigo gáníí, Gostán iskaazhí' na'iziidíí bee goz'aq: áí gostán iskaaníí biyi' nádaanohwidilziihyú noholkáh, doo godilziníí bijji da. ¹⁵ Jesus hananádiigo áí nneehíí gáyilnii, Ni, nzhog ádrí'íni, nohwíí dała'a nołjiigo godilziníí bijji nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahast'ooníí k'eda'ol'adgo túyú daadołogz góya'? ¹⁶ Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni, Satan dahbihest'oggo tsebiíts'adah bíł legodzaahi, godilziníí bijjisha' doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánniidná' nnee Jesus yich'í' daagot'iiníí ádaa yadaaniidzji: áiná' nnee la'ihíí dawa bíł daagozhog, Jesus dážhó nł'éégo adzaahíí bigha.

¹⁸ Áígé' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí hago'at'ééhíí? Hat'íí bíł kışt'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dážhó alch'íséhi náidn'aago bikíyaayú k'eidnláá; áí ch'il dážhó nchaahi siljiigo bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²⁰ Áígé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí hat'íí bíł kışt'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okáago bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo qal dahrdilzoolíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²² Jesus Jerúsalemyú higaalgo kįh nagoznilyú la'íí

daagotahyú ilch'ígó'aah lé'e. ²³ Ła' bich'í' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhago hasdáhikáh doleel née? Gáyilnñiid,

²⁴ Ágołch'óshígo ch'ígót'i' ch'ínokáh bich'í' dahdaanołdoh: ląągo ha'akáh hádaat'ii doleel ndi ch'éh ádaat'ii doleel, nohwildishñii. ²⁵ Bigowa golínií nádídáhgo dáádítłh nohwich'ą' da'ditłhna' da'dányú nasoziiigo dáádítłhíí ndaanołts'igo gádaadołñiil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntłh; nohwich'í' hadziigo gádaanohwildonñiil, Hage' nalkaihi shi, shíi doo nohwídaagonsi da: ²⁶ Áiná' gánádaadołñiil, Nińáál da'iidąą ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwildidonñiil, Hage' nołkaihi shi doo nohwídaagonsi da, nohwildishñii; yúwehzhí' nołkáh, daanohwigha nchọ'go ádaakt'ini. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, ła'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąą yune' naháztaągo daal'iiigo, áiná' nohwíi nohwich'ą' da'detaągo, daalchag ła'íi nohwiwoo' kidaadołk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'i'áh biyaadé'go, ła'íi o'i'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, ła'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąą yune' dahnaháztaą doo. ³⁰ Nnee ła' iké'yú daanlii n'íi da'iktsé doleel; ła' da'iktsé daanlii n'íi iké'yú doleel.

³¹ Da'ái bijii ła' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayilñii, Kogé' dahnnáh; Hérod nizilhee hát'ii. ³² Jesus gábilñii, Ti'i, ái ba'íi k'ehgo nlíni gádaadołñii, Díi jii ła'íi iskaą shíi ch'iidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, ła'íi ná'isziil; nakiskaągo áníita shinasdziid ąął ashłeh. ³³ Da'ágát'éé ndi díi

jii la'íi iskaq la'íi nakiskaago da'ái k'ehgo hishgaah: Bik'ehgo'ihí'nań binkaáyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nílini, Bik'ehgo'ihí'nań binkaáyú nada'iziidi natsínltseedíi, la'íi nich'í' daahi'aadíi tsée bee nabida'tsisínłe'íi; tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinihí k'ehgo nichagháshé doo alch'ídn línahishnił hasht'íi ndi doo hádaakt'íi da ni'! ³⁵ Nikihií yó'agodot'aq: da'aniigo gádaanohwiłdishni, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé, daadołnihií bijii zhá nadaashołséh.

14

¹ Łah Jews daagodnłsiníi bijii Jesus Phárisee nant'án nílini bigowa yune' iyaayú óyáágo, dé'at'éégo daayinłíi l'é'e. ² Jesus la' nnee nádaanilzohi yiłtsaq. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaníi nł'éégo yídaagołsini la'íi Phárisees daanłini yich'í' hadziigo gáyihni, Ya' godilziníi bijii na'ch'ilziihgo goz'aq née, dah née? ⁴ Doo hadń bich'í' hanadzii da l'é'e. Áik'ehgo nnee kah yaa nagháhihií náidnłqozgé' náilziih, áigé' onáyí'aad. ⁵ Áigé' gánádaabił'niid, Hadń godilziníi bijii bitúlgayé dagohíi bimagashi o'í'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadń hananádzii da l'é'e.

⁷ Nnee kú neheskaihií hagee nnee itisgo ádaat'eehií dahnádaadinibłhgee dahnihibiłgo yiłtsaąná' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ni'í'nehgee da'idaayú nńáh, niłnłiidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehií dahnádinibłhyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú nńáh,

bildo'niid n'íí; ⁹ Áík'ehgo nnee bá da'idaanii nich'í' nigháhgo gánildido'niilgo at'éé, Ai dahsín daageehíí díí nneehíí baa gon'aah; ádaayándzigo dá'ích'í'ége goz'aagee dahndaal. ¹⁰ Kú nnaáh golzeego naa ch'ínihít'áago akú nyaago dá'ích'í'ége goz'aagee dahndaal; áík'ehgo nnee bá da'idaanii nyaágo, Shit'eké, yúdahgee dahndaal, niñniigo, kú neheskaihií biñáal itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadn itisgo ádestijhíí ádaagoch'olba'go ádolniil; áiná' ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolniil.

¹² Jesus nnee bá da'idaanii aldo' yich'í' hadziigo gáyilnií, Nigowaagee ha'iz'aago da'idaayúgo, dagohíí o'í'áago da'idaayúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íí, dagohíí ízis da'it'iinii na'ashhahgé' daagolíníí zhá, Kú nohołkáh da'olsaayú, biłnii da; ágándzaayúgo ni aldo', Kú nnaáh, nádaaniłdo'niiki at'éé, t'aazhi' ni nich'í' naná'doho'niil. ¹³ Ná da'idaayúgo tédaat'iyehíí, baa dahnagoz'aanii, doo nadaakai dahíí, la'íí biñáá édaagodiníí, Da'olsaayú nohołkáh, daabiłnii doo: ¹⁴ Áík'ehgo niyaa gozhóq doleel; áí doo hat'íí nich'í' nanádaihi'niil dahíí bigha: nnee nht'éhi nanezna'íí naadikaihíí bijjii nich'í' nanádo'niil.

¹⁵ Nnee la' Jesus yil iyaanii díí yidezts'aago gábilnií, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aq yune' hadn bán yiyaa doleelíí biyaa gozhóq doleel. ¹⁶ Jesus gábilnií, Nnee la' ízisgo bá da'idaago, nnee l'aago, Kú da'olsaayú nohołkáh, yilniiid lé'e: ¹⁷ Áigé' da'idaanii biká' ngonyaágee binal'a'a gáyilnií, Hayíí, Kú nohołkáh, daabiłdéniiidíí, Yushdé', daabiłnii; alk'iná' aal á'ilzaa. ¹⁸ Áiná' nnee dała'a daantíigo, Doo akú disháh da, daanii

nkegonyaa. Nnee da'iltsehéí gáníí, Ni' nagohéíni ni', áí nish'íyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkáah.

19 Ła'ihíí gánádo'niid, Shíí magashi bena'ibáásé gonenan nahéíni ni', áí bínshááhyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkáah. 20 Ła'ihíí áldó' gánádo'niid, Shíí shí'aad gozlii ni', áí bighá doo ákú nsháh da. 21 Nal'a'a binant'a' áí nneehíí hat'íí daanihíí yil nagosni'. Nant'ánhíí bágóchíidgo binal'a'a gáyilni, Ti'i, dahá, kîh gozníí biyi' da'itinyú, kîh bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéíí, baa dahnagoz'aaníí, doo nadaakai dahíí, lá'íí bínáá édaagodiníí, Yushdé', daabílníi.

22 Áigé' nal'a'áhíí binant'a' gáyilni, Shinant'a', áshílníihíí alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'áa. 23 Nant'ánhíí binal'a'a gáyilni, Ti'i, da'itinyú lá'íí kîh binaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigowá yune' ch'iláa doleel. 24 Nnee, Kú da'ósaayú nohołkáh, ch'éh ádaabíldéniidíí shi'idán doo daayolîh at'éé da.

25 Jesus nnee láágo yil náłseeł: áí yich'î' adzaago gáyilniid, 26 Dahadn shaa nyááhn bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkíyú, lá'íí dabíí bi'ihí'na' ndi shitisgo bíł nzhooníí, án doo shiké' higaakíí at'éé da. 27 Dahadn bitsi'ílna'ááhíí doo dahiditîhgo shiké' dahdigháh dahn, doo shiké' higaakíí at'éé da. 28 Nohwitahyú dahadn yúdahyú nil'aago ílk'e'isht'i nziyúgo, án íłsé ndaahgosha' da'kwíí ileeh shíhíí yotag, dá bíníłáa shi' aal ashłéhzhî' nziigo? 29 Dahyúgo híí kîh bit'ááh lédn'aahíí aal áyíłaaná' hat'íí áile'ihíí doo aal áile' yínés'áa dayúgo, nnee bínáál doo aal áile' dahíí baa daadloh nkegonyaa, 30 Gádaaniigo, Áí nneehíí it'i

nkegonyaa ndi doo aal áile' yínés'aq da. ³¹ La'íi nant'an, nant'an la' yil nagonlkaad doleelyúgo, iltsé ndaahgoshá' yaa natsekees, shisiláada gonenango doo náhóltag dayú la' nant'ánhíi bisiláada nadin doo náhóltag dayúhi bil nagonshkaad dábik'eh shi, nzigo? ³² Dahyúgohíi, yil nagonlkaadíi t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'iníih nadai'aahíi bidázhí' daidil'aa gádaayildiníihgo, It'eké náodleeh. ³³ Áík'ehgo nohwitahyú dahadn bíyéehíi dawa bil nzhoqohíi bighá doo yich'á'hígháh hát'íi dahn, doo shiké' higaakí át'éé da.

³⁴ Ishíih nkt'éé, ndi ishíih doo nk'óqzh da silíiyúgo, hat'íi bee nk'óqzhgo ánálne'? ³⁵ Ljí bichan ndi bil nadigeedgo kiyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkáad. Hadn bijeyi' golíníi íyésts'aq le.

15

¹ Tax bich'í' nadaahi'niikíi la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dawa Jesus yídaayésts'aqgo yich'í' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Jesus yída'iltahgo gádaaníi, Ái nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yich'í' nihikáh, la'íi yil da'ayaa.

³ Áík'ehgo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goní'íi yee yil nagolní' gáníigo, ⁴ Nohwitahyú la' dahadn dibekíi dała'a gonenadin da'izlíiyú yinoyolgo, dała'a ch'a'oyááyúgo, ngost'adin ngost'áihíi dakú nyiníilshá', áiná' dała'a bich'á' ch'a'oyááhíi yika ntaah, dá náidnltíizhí'? ⁵ Náidnltíiná' yaa bil gozhóqogobiwosyú dahilteeh. ⁶ Bigowayú nádzáago bit'eké la'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dała'áyílaago

gádaayih̄nii, Shil nohwil daagozhóó le'; shidibeh̄i ch'a'oyáá n'íí nádilt̄ih. ⁷ Da'áik'ehgo aldó' n̄nee dała'a nchó'go at'ééh̄n binchó' yich'á'zh̄i' adzaah̄n, ngost'adin ngost'ái n̄nee daanjóó daanzigo binchó' doo yich'á'zh̄i' ádaane' dahíi bitisgo yaaká'yú baa kol daagozhóó doleel, nohwildish̄nii.

⁸ Isdzán la' zhaali beshligai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'a baa ch'a'oltó'yúgo, kó' yidiltlaadgoshá' nágołshóhgé' yiká déz'ii, danáidn'aazh̄i'? ⁹ Náidn'aaná' bit'eké la'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dała'áyílaago gádaayih̄nii, Shil nohwil daagozhóó le'; zhaali shich'a'oltó' n'íí nádi'aa. ¹⁰ Da'áik'ehgo aldó' n̄nee dała'a nchó'go at'ééh̄n binchó' yich'á'zh̄i' adzaah̄i bighá Bik'ehgo'ih̄i'nań binal'a'a yaaká'yú daagolíníi bináál gózhóó doleel, nohwildish̄nii.

¹¹ Jesus gánádo'n̄iid, La' n̄nee biye' naki golíi lé'e: ¹² Iké'gee nagháhih̄i bitaa gáyih̄nii, Shitaa, dawahá níyééh̄i lahzh̄i' shíyéé doleelíi shaa nné'. Áik'ehgo bá ilk'íiyíné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíi iskąą hik'e iké'gee nagháhih̄i dawahá bíyééh̄i dała'áyílaago n̄zaadyú óyáá, ákú da'adzaayú análwołgo dawahá bíyéé n'íi ąął ch'ayishch̄ih̄. ¹⁴ Dá ąął ch'ayishch̄ijná' áígee shiná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áik'ehgo dawahá yídn̄ nliigo nkenyaa. ¹⁵ N̄nee la' áígee daagolíníi yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azh̄á yiyaą ndi n̄nee doo la' bá'diné' da. ¹⁷ Ídínágosz̄idgo gádild̄i' n̄ii, Shitaa yánada'iziidíi ląągo bi'idán daagolíi, ik'e'an naz̄nilgo, áiná' shih̄i shiná' dák'azh̄á shizilheel! ¹⁸ Shíi nádishdáhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áik'ehgo gábildish̄nih, Shitaa, yaaká'zh̄i'

bich'í', lá'íí ni nich'í' nch'og'o asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashínłteeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah nzaadgé' nádaalná' bitaa biltsaago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'qs lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ni nich'í' nch'og'o asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíída. ²² Áíná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayilnii, Diyágé dážhó itisgo nłt'éhihíí kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daadoł'aa, kee aldo' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadolt'e'go bá daazolhee; áík'ehgo daahiidaago nohwil daagozhó le': ²⁴ Díí shiye' daztsaa nsí n'íí t'ah hiŋaa ląą; ch'a'otkizh n'íí nádiltííh. Áík'ehgo bil daagozhó nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádał: án kįh yit'ahzhí' nnyáaná' besh dilwoshé bee idot'aalná' da'ch'ilzhishgo yidezts'aa. ²⁶ Nada'iziidi lá' yiká ánŋiidgo nayidilkid, Hat'íí bighą ágot'įih? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdįį, nidizhé dąnłt'éé nt'éego baa nadzááhíí bighą. ²⁸ Áík'ehgo bágóchįįdgo doo ha'agháh dahíí bighą bitaa bich'í' ch'ínyáago, Ha'ánŋáh, bilŋiigo nábokaąh lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyilnii, Doo alch'ídé łegodzaa da nich'oshŋiigo áshilŋŋiihíí dawa bikísk'eh ánsht'ee ni'; ndi gantł'ízí zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nłteeh da, shit'eké bil shil daagozhó le'at'éhi: ³⁰ Áíná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yil anákeelgo dawahá nıyéé n'íí aął ch'ayishchįįná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhįį.

31 Bitaa gábil̄nii, Shiye', ni nil gonshl̄ij, shíyééhíí dawa niyéé. 32 Nohwíl daagozhóó, nohwíl gonedl̄ijgo dábik'eh go'íí: díí nidizhé daztsaago daandz̄i n'íí hin̄aa; ch'a'otl̄izh n'íí nádilt̄ijh.

16

1 Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Lah n̄nee ízigo it'ini la' n̄nee bána'iziidihi bíyééhíí dawa yinádéz'ijgo nyink̄t̄ij l̄é'e; áí n̄nee ízigo it'ij n'íí gádaabilch'in̄ii, Níyééhíí yinádéz'iin̄í dawahá nich'á' da'izl̄íí áil'ij. 2 Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé', yil̄n̄niidgo gáyil̄n̄ii, Hat'íí láá daanilch'in̄iigo naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shíyééhíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shíyééhíí doo shá binádín'ij da. 3 Na'iziidíí gádild̄i'n̄ii, Hago laa ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'ij n'íí shich'á' nágodn'aa: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíí ádaayánsdz̄i. 4 Shíí hago ashne' bígons̄i, kodé' ch'ináshi'dolt'e'go n̄nee bitashaa doleelgo. 5 Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayil̄niigo, da'iltséhihíí gáyil̄n̄ii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? 6 Mazhíí! da'áá gonenadíni ik'ah bee kedaanes'aago, n̄ii. Áík'ehgo gánáyildo'n̄iid, Dagoshch'í' ndaahgo ashdladin zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'elchíí. 7 La' gánáyildo'n̄iid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gán̄íí, T'oh naghái ízis nchaahíí da'áá gonenadín dádeshkadgo. Áík'ehgo gánáyildo'n̄iid, Tsebídin zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'elchíí. 8 Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahr̄n, Gonyááyú ándzaa laa, yil̄n̄ii: díí j̄ij n̄i'godzán biká' ágot'ee zhin̄éé

nakaihíí daaḥinolt'ííhíí, idindíín zhínée nakaihíí bitisgo daagoyáá. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízis it'iiníí bee nohwit'eké ádaagoldle'; áík'ehgo ásdjídgo dahazhí' daagolííyú nohwá ch'ídaadotíí, nohwildishníí. ¹⁰ Hadn da'ayáhágo ágot'eehíí ndi begondlíggo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí áldó' begondlíggo nayik'í'iziid doleel: hadn ayáhágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dázho itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleel. ¹¹ Áík'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiníí doo nzhqogo ádaanol'sí dayúgo, hadn yaaká'yú it'iiníí nohwaa yiné' áíná'? ¹² Ła' bíyéhi doo bá nzhqogo ádaanol'sí dayúgo, hadn dánohwíí nohwíyéehíí nohwaa yiné' áíná'?

¹³ Doo hadn binant'a' naki da: dała'a bíł nchq'ná' ła'ihíí bíł nzhqo doleeli at'éehíí bigha, dagohíí dała'a yotq'ná' ła'ihíí yich'olaa doleeli at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań ła'íí it'iiníí dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'ínihi, díí dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yádaakt'igo yaa daadloh lé'e. ¹⁵ Áík'ehgo gáyilnńiid, Nnee binadzahgee daanol'shgo ádaanol'íí ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwíí yune'íí yígólsí: nnee hat'íí itisgo ádaayoníihíí, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíł nchq'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ła'íí binkááyú nada'iziidíí ádaaníihíí yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áígé' yushdé' godezt'í'go Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nkt'éégo baa na'goní'íí t'ah baa nadaagolní' goldoh, áík'ehgo nnee dała'a daantíggee dázho hádaat'íggo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá ła'íí ni'gosdzán bíłgo bech'ígonáhgo doo nyee da, áíná' begoz'aaníí

dázhó da'ayáhágo ndi bech'ígowáhgo nyee.
 18 Dahadn bi'aad yil ilk'inát'aazhgo la'i yil
 nnaná'nááyúgo án nant'í' naghaa: la'íi dahadn
 isdzán bika' yó'onáyilt'e'n yil nnááyúgo áí nnee
 nant'í' naghaa.

19 Lah nnee ízisgo it'iiníi, nak'a' nkt'éhi lichiiigo
 dot'izhi bidiyagé l'é'e, dajji biigha idán lán
 ílíiníi zhá yiyáni. 20 Áí nnee bich'ígót'i'gee la'
 nnee idókeedi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi,
 ndaabich'istij. 21 Nnee ízis it'iiníi iyaagé' bán
 bizhool nanidéhií shá dó'né' hadó' nzí l'é'e:
 la'íi licháné baa hikáhgo biká' lóódíi daayilnaad.
 22 Nnee tét'iyé n'íi daztsaago Bik'ehgo'ihí'nan
 binal'a'á yaaká'yú daagolíníi Abraham bijíilázhí'
 idéyóltá'go onádaabistij l'é'e: nnee ízis it'ij n'íi
 alód' daztsaago lektij. 23 Ch'iidntahyú dázhó
 biniigonkt'éégo hadag déz'ijigo nzaadyú Abraham
 Lázarus idéyóltá'go yiltsaa. 24 Áík'ehgo Abraham
 nawode yich'í' ánniid, Abraham, shitaá, shaa
 ch'onba'go Lázarus shich'í' n'áá, bilázhoozhíi
 tú bee náyólt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díi
 kq'íi biyi' nyeego shich'í' nagowaahíi bigha.
 25 Áiná' Abraham gábilnniid, Shiye', t'ah hinnáána'
 bínánlníh, dawahá nkt'éehíi níyée ní', áiná'
 Lázarus doo hat'íi nkt'éhi bíyée da ní': k'adíi án
 nkt'éégo ábi'dilzi, áiná' nihíi k'adíi niniigonkt'éé.
 26 Nohwíi nohwigizhgee dázhó yúyahgo nalwozh
 alód': áík'ehgo kodé' azhí' nach'idikáh doleeł
 n'íi doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé
 da; áiná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da.
 27 Áík'ehgo nnee ízis it'ij n'íi gánniid, Shitaá,
 nánoshkaqh, Lázarus shitaá bigowayú n'áá:

28 Shik'isyú ashdlá'i golíí; áí doo kúyaa góyéégo goz'aa yuyaa dikáh da doleelhíí bighá Lázarus bíł nagołni'go nł'áá. 29 Abraham gábiłnniid, Bíí Moses ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí yedaagoyihíí; áí yídaayésts'aa le'. 30 Ágánniid, Dah, shítáa Abraham: áíná' dahadń daztsánihi bich'á'gé' nánł'ááyúgo shik'isyú binchó'íí yich'á'zhí' ádaane' doleel. 31 Abraham gánábıłdo'niid, Moses ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bíł nadaagolni' ndi doo da'odłáa da doleel go'íí.

17

1 Jesus bitsılke'yú gáyıłnniid, Nakídintaahíí dábegołne' go'íí, áíná' hadń na'intaahíí bá góyéé doleel. 2 Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídestł'qogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqo doleel ni', díí doo ízısgo ádaat'ee dahíí dała'á nchq'go at'íígo doo áile' da doleelhíí bighá.

3 Ídáadaadesółt'íí: nik'isn nich'í' nchq'go at'ííyúgo bee bich'í' yánłti'; áík'ehgo, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo baa nágodin'áah. 4 Dała'á jii gots'idn nich'í' nchq'go ánádzaayúgo, gots'idn nich'í' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo, baa nágodin'áah. 5 Jesus binadaal'a'á gádaabiłnii, Nohwi'odłá'íí dayúweh nohwá bínáhodaalgo áńłsı. 6 Áík'ehgo Jesus gádaabiłnii, Nohwi'odłá' mústard biyígé ga'at'ééyúgo ndi, díí tsı sýcamine holzéhi gádaabiłdołnii, Dáni nıkeghadgé' hádnłts'qodgo túnteel biyí'gee ík'endléé; áík'ehgo da'ánniiyú aņe' doleel. 7 Nohwıtahyú ła' bána'iziidíí bá

nagodzijiizyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáágo gáyikniih née, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áiná' gáyikniih, Shá á'íle', áigé' ík'e'idleego shich'i' n'ííkáah, aqł iyááagé' aqł ishdlaayúgo; bikédégo ináá la'íí idláá. ⁹ Ya' bana'iziidíí da'áyikniiyú adzaahíí bigha, Ahíyi'ee, yikni née? Dah, nsí. ¹⁰ Nohwíí alódó' da'ánohwíldi'niihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadohniih, Nohwíí doo nił daandlii dago ná nada'iidziid: hat'íí, Ádaale', nohwíldi'niihíí zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íí Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáágo nnee gonenan lóód doo inádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, aí da'anahyú naziigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaanii, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus aí nneehíí yiltsaago gádaayikni, Daadolkángo okaqah yedaabik'ehi bich'i' ch'r'nah ádaadoldle'. Hikahná' nlt'éé nádaasdlíí lé'e. ¹⁵ Áí nnee dała'á nábi'dilzihií yígołsiidgo t'aqzhi' Jesus yaa nadzáá, nádziihíí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhi' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yikniigo: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábiikni, Gonenan nádaadziihná' ngost'álhíí hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahge' nneehihi t'aqzhi' nadzáá, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínáál, ni'odla'íí nlt'éégo ánániidlaa, yikni.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadikidgo gádaayikni, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleekíí kú bengowáh? Jesus gáníí, Doo hwit'iigo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'jii! dagohíí, Nláhyú nláh! doo daach'inii da: Bik'ehgo'ihí'nañ al'k'iná'

nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijjií dała'á nách'oktséh hádó' daanołsñih doleeł, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadeł'íi, dagohíi, Kú daadeł'íi, daanołhwiłch'inii doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáa dálázhin'éégé' lazhzhin'éégo bee got'íi nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleeł ch'í'nah áshi'delzaahíi bijjií. ²⁵ Dab'íiltsé ląágo shiniigodilne'go daałinolt'íi doo hádaashit'íi da doleeł. ²⁶ Noe t'ah goljíná' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhíi bijjií áldó' ágágot'ee doleeł. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eekíi yiyi' oyaazhi' da'ch'iyaa ni', da'ch'idląą ni', nnádaach'íkse' ni', la'íi laa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo aął tú bił daach'idesdzii'. ²⁸ Lot t'ah goljíná' áldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaa ni', da'ch'idląą ni', nada'ch'ihihñiih ni', kaa nadaahi'niih ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íi gowa ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódomgé' ch'ínyááhíi bijjií kq' la'íi tsée likq'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náłtąágo aął daakowąą'. ³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'í'nah ádideshdle'híi bijjií áldó' ágágot'ee doleeł. ³¹ Ái bijjií hadn bikih biká'yú dahsdaahn bikih yune' bíyéehíi siné'i, gódał yiká o'ánáodáh hela': da'áik'ehgo áldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' naghaahn t'aazhi' ánao'ne' hela'. ³² Lot bi'aadn bínádaahniih. ³³ Dahadn bi'ihina' yaa bił goyééhñ, ái bich'á' da'izlıi hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bi'ihina' da'izlıi silji'n ihinaa doo ngonel'aą dahíi yee hinaa doo. ³⁴ Shíi gánohwiłdishñii, Ái bit'é' nnee naki dashteezhgo,

dała'á nádilteehná' la'íi da'akú sitji doo. ³⁵ Isdzané naki lísht'a da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehná' la'íi da'akú sidaa doo. ³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehná' la'íi da'akú sizji doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehń? daabih̄ii. Jesus gádaabih̄ii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dała'at'éé doleel.

18

¹ Da'ch'okaqah nt'éego doo kil iyeesh dago Jesus na'goni'íi bee ilch'ígó'aahgo ² Gánniid, Lah kih goznilyú yánáltihń gólji, Bik'ehgoihí'nań doo yidnłsini da, nnee doo bił ilíni da: ³ La' isdzán, itsaa nlíni, áígee golíni dakozhá baa nadáhgo gábih̄ii, Shá ilk'ígodnłdóqoh, nnee la' shik'ennih̄ii bigha. ⁴ Dét'ihézhí', Dah, yih̄ii: ndi bikédé'gohíi dabíi gádikdi'nii, Bik'ehgo'ihí'nań doo dinsí da, nnee doo shil ilji da; ⁵ Da'ágát'éé ndi díi itsaahíi ts'ishikdi'ih̄ii bigha bá ilk'ígodishdóqoh; dahyúgohíi kú nádáh nt'éeyúgo shiyilhá. ⁶ Jesus gánádo'niid, Yánáltihń doo dávik'ehyú át'éé dahń ánniidíi idaayesólts'aq. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nnee hayíniliíshq' dajji biigha la'íi dat'é' biigha bich'í' ádaan̄iih̄ii bich'í' idésts'aqgo nzaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildóqoh. ⁸ Dagoshch'í' yá ilk'ígodildóqoh, nohwildishn̄ii. Da'ágát'éé ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nánsdzaagoshq', ni'gosdzán biká' nnee daashodlaaníi la' daastséh shí? ⁹ Jesus nnee la' dážhó nshóq daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlíigo, la'íi doo hadń yil da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyih̄ii: ¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aq yune' o'áázh l'é'e; dała'á Phárisee nlíni, la'ń tax bich'í'

nadaahi'níli. ¹¹ Phárisee nlinihń ídá'okąąhgo gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań, shíí ła' nńee ádaat'eehíí k'ehgo doo ánsht'ee dahíí bighą naa ahénsí, áí aadaanchí'íí, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, nant'í' nadaakaihíí, díí tax bich'í' nahi'nihń ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíí dalán godilziníí biyi' nakidn dąshiná' oshkąąh, ła'íí dawahn shíyééhíí dągonenanyú ilk'é'ńilgo dala'a Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nanáhishnił. ¹³ Áiná' tax bich'í' nahi'nihń da'anahyú sizįigo bijíłáhzhí' nyínłts'í, dá doo hadag dighaalé gáníigo okąąh, Bik'ehgo'ihí'nań, shíí shinchọ' łanihi shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíí nohwł nadaagoshńi', Áí nńeehn gowayú onádzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee bízhą binchọ' n'íí bich'ą'né'ná' ła' nńeehíí, dah: hadń itisgo ádestįihń ádaagoch'olba'go ádolńił; áiná' hadń ádaagoch'olba'ń itisgo at'éego ádolńił. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihetzńil lé'e, yiká ndaadilńiđ daabich'ido'ńiigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayıltsąągo, Doo ágádaakt'įi da, daabilńiđ. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayįńiigo, Ch'ík'eh chągháshé shich'í' nihikáh le', doo t'ąązhí' daahínółtą' da; bíí ga'ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanłį, ńiigo. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohwłdishńi, Dahadń chągháshé alch'íséhi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nągodn'ąayúgo zhą Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliníí itah hileeh. ¹⁸ Łah nant'án Jesus nayídikidgo gáyįńi, łch'ígó'aahíí nł'éhi nłinihi, hago ląą áshńe'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí bee hinshńaa doleel? ¹⁹ Jesus gábįńi, Hat'íí bighą nńee nł'éhi shińńi? doo hadń

nkt'éé da go'íí, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá.
 20 Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá lẹ'ehíí bígońłsí go'íí,
 Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da,
 Doo ich'in'ííh da, Doo lé'ch'ilchoo da. Kitaa
 ła'íí kima ch'idnłsí. 21 Nńeehíí gábilńii, Áńi
 nashaagé' godezt'i'go áí dawa bee ánsht'ee.
 22 Jesus áí yidezts'aąná' gábilńii, Dała'á zhá doo
 bee ánt'éé da: ti'i, dawa nıyééhíí naa nahonıihgo,
 zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'inıíh, áík'ehgo yaaká'yú
 dawahá lán ilıni nıyéé doleeł: áíná' yushdé', shiké'
 dahsinnáh. 23 Áí yidezts'aąná' doo bil gozhóq da
 silıi: dázhó ízis it'ıíhıí bighá. 24 Doo bil gozhóq da
 silıigo Jesus bígołsíıdná' gánıí, Nńee ízis da'it'ıinıí
 Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinıí itah
 daaleehgo dázhó bá nyee! 25 Lıı bighán ha'i'áhıí
 bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeená' ízis
 it'ıinıí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinıí itah
 hileehgo itisgo bá nyee. 26 Nńee áí daidezts'aanıí
 gádaanıi, Áíná' hadń zhá hasdábi'dilteeh? 27 Jesus
 gánıí, Nńee dahat'ihıta doo layole' at'éé dahıí
 Bik'ehgo'ihí'nań layile'hi at'éé. 28 Peter gábilńii,
 Nohwıi nohwıyéé dawa bich'á' dahdihıikainá'
 níké' dahsiikai ni'. 29 Jesus gánádaabilđo'ńiid,
 Da'anıi gádaanohwıldishńii, Bik'ehgo'ihí'nań
 bilakt'áhgee daanliızhı' itah nliıhıí bighá bigowa,
 bi'aad, bik'ısyú, bima, bitaa, dagohıı bichagháshé
 yich'á' dahnyááyúgo, 30 Áń dıı goldohıı biyi' áí
 bitisgo doo alch'ıdn baa na'né' doleeł, ła'ıí lahgo
 náhodeszaago ihı'naa doo ngonel'aą dahıı yee hiınaa
 doleeł.

31 Jesus bitsilke'yu nakits'adahıı yıl its'ákaigo
 gádaayılńńiid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú

Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shaa k'eda'ashchiiníí dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlii dahíí baa shi'dilteehgo shaa daadlooh doleel, yúyahgo shiniidaagodile' la'íí shik'ídaadihizheeh doleel: ³³ Hashída'iktsaas doo, la'íí daashizilhee doleel, áigé' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íí niigo anííhíí doo la' yídaagolsi da: anííhíí baa ch'ananl'i'go doo bil ídaagozi da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee bináá ágodini ídókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ólseehíí yidezts'aago, Hat'íí láá ágodzaa, niigo na'ídilkid lé'e. ³⁷ Áík'ehgo gádaabilch'inii, Jesus, Názareshgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áík'ehgo nádidilghaazhgo gáníí, Jesus, David biYe' nííni, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náíseehíí bil daadestehgo, Godnch'áad, daabihíí, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníígo, David biYe' nííni, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bil dolkáah, nii: bit'ahzhi' nyááná' nayídkidgo ⁴¹ Gáyihíí, Hat'íí ná áshle' hánt'íí gá? Nnee bináá ágodiníí gábihíí, SheBik'ehń, desh'íígo ánáshídle'. ⁴² Jesus gábihíí, Nináá nágódleeh, ni'odla' nlt'éégo ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'i' go'íí nasdliigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ahénzigo: áík'ehgo nnee dawa daayiktsaana' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzí lé'e.

19

¹ Jesus Jériko yú ch'ínyáá lé'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'i' nadaahi'niíhíí da'tiséyú sitíni, ízis it'ini golíí lé'e. ³ Jesus holzeehn yiktséh hát'íí; áiná' nnee daakijzhgé' bíí alch'íséhíí

bigha ch'éh histseh nzi lé'e. ⁴ Áík'ehgo nálseehí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleelyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhi' hayáá. ⁵ Jesus áígee nyááná' hadag déz'jíná' gábilnii, Zacchéus, dáhale gódah ch'ínnáh; díí jii nich'í' hasta' deyaá. ⁶ Áíge' dáhalego gódah ch'ínádzaago yaa bil gozhóogo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee áí daayiltsaana' bída'iltahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahñ yaa hasta' oyáá. ⁸ Zacchéus nnyáago Jesus gáyilnii, ShiNant'a', dawahá shíyéehíí ilní'gé' tédaat'iyéhií baa hishniik; áiná' dahat'íhíta bee bich'í' nashich'a'yúgo, díídn dábitisyú da'ágánaoláago bich'í' nanádihishniik. ⁹ Jesus gábilnii, Díí jii behasdách'igháhíí kogee naháztaaníí bee bá goz'aa, Zacchéus aldó' Abraham bich'á'gé' bi'dishchini át'éégo. ¹⁰ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee ch'a'onezdeehíí biká daadesh'jii lá'íí hasdáhishniilhií bigha niyáá. ¹¹ Nneehíí ídaayést'aago Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee bil nanádaagohi', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíí bigha, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehí dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzihíí bigha. ¹² Lah nnee ízisgo at'éhi nzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilne'go, áíge' nádahgo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidíí, Yushdé', daayilniiidgo, bestso pounds holzéhi dala'ágo daantúgee yita'iznii gáyilniigo, Díí zhaalihíí bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhi'. ¹⁴ Áiná' nnee áígee daagolíníí daabich'olaaahíí bigha ch'inii nadai'aahíí biké' odais'a' gádaaniigo, Díí nneehñ doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'jii da. ¹⁵ Nant'án ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasinilíí yushdé' shá daabikdohiih, nii lé'e, dala'á daantúgee zhaali

da'kwíí ádaizlaahíí bígonsíhíí bighą. ¹⁶ Da'íłtsé baa nyááhn gábilnii, Shinant'a', nizhaalihíí gonenan itisyú ánáyíidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyílnii, Nłt'éégo shána'izíídi, nłt'ééyú ándzaa láą: da'ayáhá ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą gonenáago kįh goznili bá nant'áago ánishłe'. ¹⁸ Iké'gee nanádzááhn gáníí, Shinant'a', nizhaalihíí ashđla' itisyú ánáyíidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyílnii, Nihíí ashđla'go kįh goznili bá nant'áa doo. ²⁰ Ła' nanádzáago gáníí, Shinant'a', kóh nizhaali, bíł isíídisgo ná síłné' ní: ²¹ Nnee doo begónedzaą dahi níłíhíí bighą nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínlaa dahíí náhigéesh. ²² Nant'ánhíí gábilnii, Dáni niyati'íí bee ch'éédént'ąą, nchọ'go shána'izíídi. Nnee doo begónedzaą dahi nshłįigo bígońsį, doo ní'niné' dahíí nádishné'hi, łá'íí doo k'edíláa dahíí náhishgeeshi: ²³ Hat'íí bighą áiná' shizhaalihíí doo shá ha'áńnil da, kú nánsdzaago bínágodzaahíí bíł hanańil doleel ní? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziiníí gáyílnii, Bizhaali bich'ą' nadaadołńiłgo nnee bizhaali gonenanhń baa daanołńił. ²⁵ (Nohwinant'a', án la' ałk'iná' gonenan bíyéé, daabilnii.) ²⁶ Gádaanołhwiłdishńii, Dakówa hat'íí kiyééhíí kaa nado'né' doleel; łá'íí doo hat'íí kiyéé dahíí, kiyéé łe'e ndi kich'ą' nadido'né' doleel. ²⁷ Áiná' díí daashich'ólaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'įį dahíí, kú shidáhyú ndaahok'e'go shińáál nadaaktseed.

²⁸ Jesus ąął nagosńi'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage łá'íí Béthany k'ad yaa highánná', dził Olives holzéhi si'ąagee nyáána' bitsilke'yu naki oyil'a', ³⁰ Gáyílniigo, Tí'i,

nohwádneyú gotahyú doʼaash; dáhaʼaʼaashgee túlgayé zhaazhé dahastʼóógo baa noʼaash, tʼah doo hwahá hadn̄ yikáʼ dahndaahi da: áí kʼeʼoʼadgo kú nánoʼqqs. ³¹ Dahadn̄, Hatʼíí bighá kʼeʼoʼad? nohwíh̄nyúgo, gábil̄didoh̄niil̄, NohwiNantʼaʼ hátʼíígo áhiitʼíí. ³² Doʼaash, yíh̄ni nʼíí dahazhʼaazh, áíkʼehgo Jesus dá ábīh̄ni nʼíí kʼehgo túlgayé zhaazhé yaa nʼáázh. ³³ Kʼedaayiʼadnáʼ n̄nee áí túlgayé bíyéhihi gádaabīh̄ni, Hatʼíí bighá túlgayé zhaazhé kʼeʼoʼad? ³⁴ Gádaayīh̄ni, NohwiNantʼaʼ hátʼíígo áhiitʼíí. ³⁵ Áígeʼ túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizl̄q̄zgo bidiyágéhií bikáʼ dahdaihezn̄ilnáʼ Jesus yikáʼ dainesdaa. ³⁶ Bil̄ higaalyú bádneyú n̄nee bidiyágé yídaagosteel l̄eʼe. ³⁷ Jerúsalemyú kʼad yaa higháhgo, dzil̄ Olives holzéhi siʼq̄agéʼ hayaa iditingee bikéʼ nálseehí ízisgo ánáʼolʼíil̄í daayiltsaq̄hií bighá bil̄ daagozh̄ógo Bikʼehgoʼih̄iʼnaʼ yaʼahédaanz̄igo nádaadilghaazhgo gádaanī nkegon̄yaa: ³⁸ Ízisgo Nantʼán, nohweBikʼeh̄n̄ bizhiʼ yee higaahn̄ baʼahégosini atʼéé: yaakáʼyú ilchʼíʼgontʼéé, daʼtisé gozʼq̄agee idindíin. ³⁹ N̄nee bin̄áál̄ ágotʼíidíí laʼ Phárisees daanl̄ini Jesus gádaayīh̄ni, Ilchʼígoʼaahíí n̄l̄ini, níkéʼ nálseehí, Doo daagonolchʼaad da, daabīh̄ni. ⁴⁰ Áináʼ gádaayīh̄ni, Áí doo daagonlchʼaad dayúgo dá tséé ndi nádaadilghaash goʼíinohwíldish̄ni.

⁴¹ Alhánégéʼ higaahn̄ k̄ih gozn̄ilí yiltsaq̄go yaa hichag. ⁴² Gáníígo, Díí j̄j̄ ndi hatʼíí bee niyiʼ ilchʼíʼgontʼéé doleehí bígon̄ks̄iyúgo n̄tʼéé doleel̄ niʼ! Áináʼ naa chʼanalʼí. ⁴³ Nikʼedaann̄ihíí nin̄aa l̄edaagodigeedgo l̄eezh nin̄aa l̄ednʼaago

doo hwaa ch'ígót'i' da doleekí bich'í' goldoh.
⁴⁴ Nkínádaanidílt'eeh doo, ni lá'íi nichagháshé niyi'
 daagolíníi; doo lá' hayú tséé ilk'idaanasdláágo
 ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nañ naa nyááná'
 doo bígoñsì dahíi bigha. ⁴⁵ Da'ch'okaqah
 goz'aq yune' Jesus ha'ayáágo ákóne' baa
 nada'iníihíi ch'íinihiyood nkegonyaa lé'e;
⁴⁶ Gádaayihniigo, Díinko bek'e'eshchíi, Shikíhíi kíh
 biyi' da'ch'okaqahíi át'éé, áiná' nohwíhíi daan'íihíi
 bigowá ádaagosolaa laq. ⁴⁷ Dawa jii da'ch'okaqah
 goz'aq yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okaqah yedaabik'ehi
 lá'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi lá'íi nnee itisgo
 nadaandeehi daabizilhee hádaat'íi, ⁴⁸ Ndi doo hago
 ádaabile' da: nnee nlt'éégo bich'í' ídaayéstsaqahíi
 bigha.

20

¹ Lah da'ch'okaqah goz'aq yune' Jesus nnee yil
 ch'ígó'aahgo nlt'éégo na'goni'íi yaa nagoln'igo
 okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi
 ye'ik'eda'ilchíhi, lá'íi Jews yánazíni baa hikaigo,
² Gádaabihni, Hadn bik'ehgo ánánt'íi, nohwil
 nagólni', hadn naa godin'áágo ánt'íi? ³ Jesus
 gádaabihni, Shíi aldó' dała'á nanohwídishkid; ái
 shil nadaagoln'i: ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íi
 yaaká'gé'go née, dagohíi nnee bich'á'gé'go
 née? ⁵ Lil yádaakti'go gádaakídi'nii, Yaaká'gé'go
 daan'niihyúgo gánohwíldiníih, Áiná' hat'íi bigha
 doo daaholdlaq da lán? ⁶ Áiná', Nnee bich'á'gé'go,
 daan'niihyúgo: nnee nohwil ledaats'ikne': John
 da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlii ni'
 daanzíhíi bigha. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagoln'i

da, daanii. ⁸ Jesus gánábíldo'niid, Shíí áldó' hadn bik'ehgo ánasht'íhí doo nohwíl nagoshní' da. ⁹ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goní'íi yee nnee yil nanagolní' nkegonyaa; Ła' nnee dasts'aa k'eidnláágo bá yinádaadéz'íni yá ch'ígohet'aaná' lahyú ní' goz'aayú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áágee ngonyáágo ła' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'íni yich'í' oyil'a', binest'a' ła' bá náyiné'go: áiná' dasts'aa bá yinádaadéz'ínihií nbída'eshtkizhná' dá dílkqohgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidíi ła'íhi onaayí'a': án áldó' nyída'eshtkizhgo yiniidaagodezlaaná' dádílkqohgo onádais'a'. ¹² Áíge' taagigee onaayí'a': án áldó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa hentííníi bíyééhíi, Hago ashle'? nii. Shiye' shil nzhónihi dish'aa: án zhá daayiltsaago daidnłsı doleel shı. ¹⁴ Áiná' dasts'aa yinádaadéz'íni án daayiltsaana' gádaahıldi'nii, Díi dasts'aa hentííníi bíyéé doleelí át'éé: halaa, daazoldee, áíge' bíyéé doleel n'íi daanohwíyéé doleel. ¹⁵ Áík'ehgo dasts'aa hentííníi yiyi'gé' ch'ídaist'e'go daizes- híi. Áiná' dasts'aa hentííníi bíyéhi hago ádaabile'sha'? ¹⁶ Án nádáhgo dasts'aa bá yinádaadéz'íi n'íi naitseedná' dasts'aa hentííníi ła'íhi yá ch'ínágohet'aah. Nnee aí daidezts'aaná' gádaanniid, Begolnéh hela'. ¹⁷ Áiná' yineł'ıgo gádaabilnii, Áiná' díi bek'e'eshchiiníi hat'íi golzeego ágolzee, Tsée kıl ádaagole'íi yó'odaisne' n'íi, ilhagon'áágee da'ıltsé si'aanú silı? ¹⁸ Dahadn aí tsée yıká' nago'yúgo bizéıgo ábile'; áiná' dahadn aí tsée bıká' naltq'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

19 Da'áígee begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la'íi okaah yedaabik'ehi itisyú nandeehíi, ilch'ígót'aahgo na'gon'i yee hadzii n'íi bii ádaabilniigo yídaagolsihíi bigha ha'ádait'e' hádaat'ii, ndi nnee dała'adzaahíi yédaasdzii'.

20 Daabinel'iiigo anadaal'izi bich'i' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'iiigo, Jesus biyati'íi bee daahiljizh daanzigo, nant'ánchañ baa daanteehgo baa yá'iti' doleełgo. 21 Áík'ehgo nabídaadilkidgo gádaabilnii, ilch'ígó'aahíi, nkt'éego yáníti', la'íi da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonlzi, nnee doo la' itisgo sínltii da, dawa nich'i' dálekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i'zhinéé goz'aanii da'aniiigo baa ilch'ígón'aah:

22 Ya' Caesar bich'i' nadaach'iniilgo begoz'aa née, dah dó'noli? 23 Áíná' nadaach'aahíi yígółsigo gádaabilnii, Hat'íi bigha yashti'íi bee daasholjizhgo ádaashildolnii? 24 Zhaali, penny holzéhi, la' shaa no'aahgo nesh'íi. Hadn be'ilzaa, hadn bizhi' biká' dahgoz'aa? Caesar bíyéhi laa, daabilnii.

25 Jesus gánádaabildo'niid, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanolniil, áíná' Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíi Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohniil. 26 Nnee bináat Jesus aníihíi doo bee daahiljizh at'éé da: áíná' t'aazhi' hanadziihíi baa bil díyadaagot'eeego, doo hat'íi daanii da l'é'e.

27 Áígé' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadiikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nabídaadilkid, 28 Gádaaniiigo, Ilch'ígó'aahíi, Moses gániiigo nohwá k'e'eshchii l'é'e, La' nnee bik'isn bi'aad yich'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehn bik'isn n'íi bi'aad yił nnádo'neelgo bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniil, niigo. 29 Lah

nnee ilk'isn gosts'idi daanlii lé'e: áí da'iltséhií nnaágo bichagháshé doo la' dago daztsaa. ³⁰ Bik'isn nakigeehií isdzánhií yil nnaná'náágo bichagháshé doo la' dago dananástsáá. ³¹ Taagigeehií aldó' isdzánhií yil nnaná'náágo dananástsáá; gosts'idihíí dawa da'ágánádaadzaa: bichagháshé doo la' dago nanezna'. ³² Dá'iké'yú isdzánhií aldó' daztsaa. ³³ Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayii bi'aad doleel, ilk'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaaná'? ³⁴ Jesus gádaabiknii, Nnee díí ní'gosdzán biká' nakaihií nnádaalse', ndaagohiniigo nnádaalse': ³⁵ Áiná' yaaká'go yil da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaalse' da, doo ndaagohiniigo nnádaalse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagolii; naadikaihíí itah daanliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlii. ³⁷ Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígózigo ágolaa, gániiigo, Bik'ehgo'ihí'nań, Abraham yokaqahń, da'án Isaac, Jacob aldó' yokaqahń, yilniigo yozhii. ³⁸ Áń doo nanezna'íí yokaqahń nlii da, daahinaahíí zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áigé' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabiknii, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éégo hándzii. ⁴⁰ Áí bikédé'go nnee daaste'go doo hadń nabínánlkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabikdo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inii áiná'? ⁴² David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchii gániiigo, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyikniiid, Shigan dihe'nazhiniéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaanniihií

ni'isna' ashle'go nikel't'ááhyú ninílzhì'. ⁴⁴ David, sheBik'ehñ bilniigo bozhíí, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áíná'?

⁴⁵ Nnee dawa bídaayésts'aago Jesus bitsilke'yu gádaayilñii, ⁴⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonolsaa, áí bidiyagé daanneezihi daagoljigo nakaigo, la'íi na'hiníih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóq, la'íi Jews ha'ánálséh nagozníl yune' nnee yánazíni dahnádinbìhyú itah dahnaháztaago, la'íi da'adaagee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú zhá itah dahnaháztaago bil daagozhóq. ⁴⁷ Áí isdzáné itsaa daanlíni bigowá yich'á' nádaagohi'aa la'íi daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaah: áí itisgo biniigon't'éégo bándaagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'jigo nnee ízis da'it'iiníí zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsaa. ² Áígé' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi zhaali naki doo ilíí le'at'éhi oyilkaadgo yiltsaa. ³ Áík'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwíldishñii, áí itsaa tét'iyéhíí nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'iiníí bizhaali Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daayiníilgo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áíná' itsaahn tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyilíni oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okaah goz'aaníí tsée dénzhónéhi la'íí dawahá dénzhónéhi ndaayihezñilíí be'ágozlaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gáníí, ⁶ Díí daol'iiníí tsée ilká' dahnagozníilíí doo la'

ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ⁷ Áík'ehgo nabídaadilkidgo gádaabihñii, Ilch'ígó'aahíi, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágoñe'go hat'íi bee bígózi doleel? ⁸ Áík'ehgo gábihñii, Ádaa daagonoldzaa, nñee la' ch'a'onoholt'e' hela': láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshlii; alk'iná' Christ nádaakíi biká' ngonyaá, daañiigo: ái biké' dahdokáh hela'. ⁹ Áígé' nagonlkaadíi la'íi ilch'i' nadaagont'ogíi baat'ídaanolsi ndi doo ndaakdzid da: ái iltsé begolñe'hi at'éé; ndi nnágodáhíi doo dagoshch'i' begolñe' da. ¹⁰ Áígé' gánádaabiłdo'niid, Nñee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'i' nanágonlkaad doleel, la'íi nñee dala'á binant'a' daagolínihíi aldo' ilch'i' nanágonlkaad doleel. ¹¹ Da'adzaayú izisgo ni' nagohi'naa doleel, shiná' góyééhíi benagowaa doo, la'íi nadaagont'ogíi iltah at'ééhíi benadaagowaa doleel; dážhó négodzidíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi yaaká'gé'go bee ádaagot'i' doleel. ¹² Ái dawa t'ah doo hwahá begolñe' daná' nñee daanohwiłtsodgo nohwiniidaagodile' doleel, Jews ha'ánálséhíi bich'i' odaanohwiłt'e' doleel, la'íi ha'ádaanohwiłkaad doo, la'íi shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bigha izisgo nant'an la'íi nant'ánchañ biyahzhi' nádaanohwiłt'eeh doo, nohwaa yádaakt'igo. ¹³ Dzaagee shá nadaagohi' doleel. ¹⁴ Doo iltsé hat'íi dishñiih shihíi baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíi yati' nohwaa hishñiil doo, góyáágo ádaanohwish'i' doleel, hayíi nohwaa dahdaagoz'aaníi doo nohwitisgo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwita,

nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, lá'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaano^hwiníí doleel; lá'íí ádaaniigo nohwíí lá' nadaano^hwitseed doleel. ¹⁷ Shizhi' bee daano^hwich'ozhííhíí bigha nnee dawa nohwik'edaanníih doleel. ¹⁸ Da'ágát'ée ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dała'á ndi doo ch'a'odeel da doleel. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'í' na'idziid ndi hadag ádaano^ht'ee, áík'ehgo nohwi^yi'siziiníí bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú silááda binaa leednt'i'go dao^híiyúgo, daago^hchqohíí biká' ngonáhgo bídaagonósi doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníí dził naz'aaníí yich'í' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíníí ch'inókáh; lá'íí da'dáryú daagolíníí Jerúsalem yune' dako ha'aokáh hela'. ²² Ik'inágodildqohíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiiníí dawa begolne' doleel. ²³ Áígee goldohíí daaltsaaníí lá'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolníí. ²⁴ Bésh be'idiltkíshé bee nabi'ditseed doo, lá'íí nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanlii dahíí aqł bengonyaazhí'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, lá'íí ts'iksqqsé biyi' godiyíhgo be'ígóziníí hit'íi doo; ni'gosdzán biká' nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bigha ánágot'íi doo yídaagósi dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel lá'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo áníí doleel; ²⁶ Ni'gosdzán biká' hago ágonéh shíhíí bik'e nnee natsídaalyiz doleel: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee áníita shíí, nnee k'ehgo

Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázho shich'á'idindláádgo náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaana' hadag yaa daanoł't'ąągo hadag daadeł'íí; hasdánohwidi'niíhíí biká' ngonyááhíí bigha. ²⁹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolni'; Fig bitsinií la'íí tsi dawa daanoł'íí; ³⁰ Bit'ąą nádaagodleełgo daał'íina' k'ad shii nágodleełgo bídaagonołsi. ³¹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daał'íina' Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonołsi doo. ³² Da'anii gádaanohwiłdishnií, Díí daakinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwiłdéníidíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáa la'íí ni'gosdzán bílgo bech'ígonáh doleeł, áina' shiyati'íí doo bech'ígonáh da doleeł.

³⁴ Ídádaadesól'íí, daazhógo anákeehíí, bíl nádaagodiyisíí, la'íí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bee ádaanoł't'ee da le'; ágádaanoł't'eeyúgo dánohwinats'áana' áí bijii dánko bee nohwiká ngododaali at'éé. ³⁵ Áí bijii be'ijizhé ihizhíí k'ehgo nnee dawa ni'gosdzán biká' daagoliíníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áik'ehgo dákozhá daadoł'íí la'íí da'olkaah, áik'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágone'íí dawa bich'á'zhí' ádaalne' doleeł, la'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daadołsił. ³⁷ Dajii biigha Jesus da'ch'okaah goz'ąą yune' ilch'ígó'aah; t'é'gohíí dził Olives golzéhi si'ąayú bee náilkáhyú onadáh lé'e. ³⁸ Dázho t'albi nnee dawa da'ch'okaah goz'ąayú nihikáh lé'e, bídaayésts'ąayú.

22

¹ Bání benilzoolé da'ádihgo bání álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo holzéhi alhánégé' begogaal. ² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íí; nnee yédaaldzidhíí bigha.

³ Áigé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adahíí itah nlíni. ⁴ Judas dahnnyaago okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí bisilááda yánadaant'aahíí hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleeíí yaa yil yádaakti'. ⁵ Ái yaa bíl daagozhógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'aa lé'e. ⁶ Judas bíl dábik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká déz'íí, nnee da'at'ééhíí doo la' daná'.

⁷ Bání benilzoolé da'ádihgo bání álzaahi daadaaníí bijíígee ngonyáá, dibelíí zhaazhé zesdíigo Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né', bitis- hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo. ⁸ Jesus Peter la'íí John oyí'a' gáníígo, Bitis- hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo da'adaaníí nohwá ilch'í'gole', da'iidaq doleeígo. ⁹ Áigé' gádaabíhíí, Hayú ná ilch'í'gohiidle' hánt'íí? ¹⁰ Jesus gádaabíhíí, Kíh gozníl yune' ha'a'aashgee la' nnee tús tú beyo'áli nohwaa higháh doleeí; hayíí goz'aa yune' ha'agháhíí biké' ha'a'aash; ¹¹ Áigee bigowá golíníí gáyíldohííh, ilch'ígó'aahíí gáníhíí, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'aa, ákóne' bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godíníihgo shitsilke'yu bíl da'ashaa doleeí? ¹² Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'aa yune' al'k'iná' dawa sinili bíl nkáh doleeí; ákóne' nohwá ilch'í'gole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áík'ehgo Jesus

da'adaabilnii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'adaaníí ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaagee ngonyáágo bitsilke'yu bilgo dahdinezbíh lé'e. ¹⁵ Gádaayihni, Doo hwahá shiniigodilne'é díí bitis hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo da'adaaníí dázho nohwil daashaá hásh't'íí nì: ¹⁶ Doo naanášhdáá da, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aayú díí bee bíná'goníihíí begolzaago zhá, nohwildishnii. ¹⁷ Idee yee náidnkaago ya'ahénzigo oskaagdé' gáníí, Díí nádaado'aahgo daanoltíígee lá' da'oldlaah: ¹⁸ Gánohwildishnii, Kogé' godezt'i'go dasts'aa bitoohíí doo naanášhdláá da, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleelíí begodeyaago zhá.

¹⁹ Áíge' bán náidn'aago ya'ahénzigo oskaadná' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitaizniih gáníigo, Díí shits'í át'éé, nohwaa hi'né'hi: díí be'ánadaakt'íí, bee shínádaadolníhgo. ²⁰ Da'áík'ehgo aldó' da'ch'iyááníí bikédé'go idee beda'iskaaníí náidnkaago gáníí, Díí idee besikanihíí shidil nohwá idijoolíí bee ánídégo Bik'ehgo'ihí'nań lá'íí nnee bilgo lángont'aahi át'éé. ²¹ Lá' ch'ishí'aahíí kú bil isháá, biká'da'adáné yiká' dahdésnii. ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shá ngolchííníí shegodolnii: áíná' ch'ishí'aahíí bá góyéé doleel! ²³ Bitsilke'yu nahídaadilkidgo nkegonyaa, gádaahíldi'niigo, Hadń nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi baa ch'inii doo? daahíldi'nii lé'e. ²⁵ Jesus gádaabilnii, Doo Jews daanlii dahíí ízisgo binadaant'a'íí isná ádaayiksigo yá nadaant'aah; lá'íí nnee yánadaant'aahíí ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Áí

k'ehgo doo ádaanoł'tee da: nohwitahyú ła' itisgo at'ééhíí dá'ík'e'yú naghaahíí ga'at'éé le'; itisgo nandeehíí kánada'iziidíí ga'at'éé le'. ²⁷ Hayííhíí itisgo at'ééhíí, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíí née, ya' bána'iziidhíí née? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíí go'íí. Áíná' shihíí nohwá na'iziidhíí k'ehgo nohwitah nshłíí. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíí da'akú shıl daanołíí ni': ²⁹ Beshik'eh doleełíí shiTaa shaa gon'ááníí k'ehgo, benohwik'eh doleełíí nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdijhíí nohwıl da'ashaą doleeł, ła'íí nant'án dahsdaagee dahnadaasółtaą doleeł, Israel nakits'adah hat'i'íí bá nadaanoł'taah doleeł.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidinił hat'íí, t'oh naghái ch'ılch'íhíí k'ehgo ádaanołwidoliłgo: ³² Áíná' ni ná osékaąd ni', ni'odłá'íí doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánádaandle'. ³³ Peter Jesus gáyılñii, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi alk'iná' naa ádinsht'ąą. ³⁴ Jesus gánábıłdo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Áń doo bígonsı da, shıłdıńnił, niłdishñii. ³⁵ Jesus gádaabiñii, Nohwibestso bizis ła'íí izis bena'iltinií ła'íí nohwiikee ik'e'anhíí da'ádihgo odaanołwił'a'ná', ya' dahat'íhıta bídaanołdıh lá née? Doo hat'íí da, daabiñii. ³⁶ Áígé' Jesus gádaabiñii, K'adıí hadń bibestso bizis ła'íí izis bena'iltinií gólíinií daidoné'; hadń bibéshbe'idiltłishé da'ádiníí bi'íicho baa nahóniıhgo ła' nayółniıh. ³⁷ Díí bek'e'eshchiinií dá be'áshi'dilñe' goz'ąą, nohwıłdishñii, Begoz'aaníí

doo yikísk'eh ádaat'ee dazhí' bíł da'ch'ółtag lé'e: hat'íí baa shak'e'eshchiiníí dawa begolné'go goz'ąą. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabiłnii, NohweBik'ehń, dín'íí, kúnko bésh be'idiltłishé naki silaa. Jesus gáníí, Dá'ąął.

³⁹ Da'ch'iyáágé' ch'ínyáágo dził, Olives holzéhi, si'ąayú onadáhíí k'ehgo ákú onádzaa; bitsilke'yu biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabiłnii, Nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleelłíí bighą da'ółkaąh. ⁴¹ Tsée bee its'idesne'i hayú naltq' shíhíí dábik'ehyú yich'ą' nyááyú hilzhiihgo okąąh gáníígo, ⁴² ShiTaa, ni hánt'ííyú ánagot'íílyúgo, díí hishdlaą doleelłíí shich'ą'zhí' ánle': áiná' shíí doo beshik'eh da, ni zhą benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bíł ch'í'nah adzaago, nłdzilgo ánábiidlaa. ⁴⁴ Dázhq' biniigodelzaago dázhq' nłdzilgo okąąh lé'e: áík'ehgo bidilłíí biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Okąąhgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bíł daagozhq'q' dahíí yik'e da'ılhoshgo, yaa nyáágo, ⁴⁶ Gádaayılłnii, Hat'íí bighą da'ółhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleelłíí bighą da'ółkaąh.

⁴⁷ Jesus t'ah yałti'ná' nnee baa náńłsąą lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'ádahíí bíł itah nłínihi, bádń hi-gaałgo, Jesus yit'ahzhí' nyáágo yizts'qs lé'e. ⁴⁸ Jesus gábiłłnii, Ya' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shizaa nín'tąągo ch'íshín'aah née? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhí' nazi-iníí hago ágone' shíhíí bíł ídaagozığo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' bésh be'idiltłishé bee da'ntłish née?

⁵⁰ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi ła' yóńłłzhgo dihe'nazhińéégo bijaa naidnłgizh

lé'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhí' áshle', daabilñii lé'e. Án bijaa'íi yedelñiigo náyilzii. ⁵² Áigé' Jesus okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi silááda yánadaant'aahíi, la'íi nñee yánaziinií nádaabidiłteehgo baa hikaihíi gádaayihñii, Ya' besh be'idiltłshé la'íi tsí be'idiltłshé dahdaanołñiigo nánoksaa née, in'íihíi daach'itsoodhíi k'ehgo? ⁵³ Dawa jii da'ch'okaqah goz'aq yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adíi bee nohwik'eh, godiłhíi bee nohwinawod gozłii.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikihyú yil hikai. Peter da'anahgé' iké' higaal. ⁵⁵ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa le'ditł'iih yune' in'gee dedaach'idishjeego ch'idinezbih, Peter ákú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidií Peter kó'zhí' nezdaago yiltsaa, yineł'íigo gáníi, Dín nñeehn Jesus yil na'aash ni'. ⁵⁷ Áiná' Peter isdzánhíi gáyihñii, Dah, án doo bígonsi da. ⁵⁸ Áigé' déł'ihé hik'e la' nñee biiltsaago gánabiłdo'niid, Ni aldo' ái itah nłii. Áiná' Peter nñeehíi gáyihñii, Doo ái itah nshłii da. ⁵⁹ Dała'á lenádihikeeze hak'e la'ihíi gánabiłdo'niid, Da'aniigo dín nñeehn Jesus yil nłii ni'; Gálileegé' nñeehi nłii. ⁶⁰ Áiná' Peter nñeehíi gánáyildo'niid, Shíi hat'íi nñiigo ánnii shihíi doo bígonsi da. T'ah yakł'go tazhik'áne ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'í' nánesne'go yineł'íid. Peter Jesus, Tazhik'áne doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Doo bígonsi da, shildinniił, biłñii n'íi yénálniih. ⁶² Áigé' ch'ínyáágo dážhó doo bił gozhóq dago hichag lé'e.

⁶³ Nñee Jesus yinádaadéz'iinihíi baa daadloh

la'íí nádaabinlhaak lé'e; ⁶⁴ La'íí bináá nada'ist'i'go biniiyú nádainlts'íná' nayídaadilkid gádaan̄iigo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánłti'yúgo, hadń nńnłts'į shįhíí nohwił nagólńi'. ⁶⁵ Dayúweh nchq'go yich'į' yádaakti'go daayoch'iid lé'e.

⁶⁶ Hayilkááyú n̄nee báyaníí, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi dała'adzaagé' yánádaaltihíí bich'į'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabil̄nii, ⁶⁷ Ni Christ nłįí née? nohwił nagólńi', Áíná' Jesus gádaabil̄nii, Shíí nohwił nadaagoshńi'yúgo doo daasholdlaq da doleel go'įí: ⁶⁸ La'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'į' hanádaadoldziih da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'įí. ⁶⁹ Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binawodi dihe'nazhinéégo shíí n̄nee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleel. ⁷⁰ Dawa gádaabil̄nii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biye' nłįí née? Áík'ehgo gádaayil̄nii, Da'áígee ádaashildol̄nii. ⁷¹ Hat'íishq' bighq la' n̄nee baa yánánálti' doleel? Alk'íná' dabíí bizé' yee ánniidhíí daadesiits'aq, daan̄ii.

23

¹ N̄nee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'į'yú Jesus yił onaksáq. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaan̄iigo, Dín n̄neehń dENCHQ'ÉGO ilch'ígó'aahgo n̄nee ch'a'oyihılkaad, Caesar doo bich'į' nadaahol̄nił da, nohwiłnii la'íí, Shíí Christ, ízisgo nant'án nshłį, nii. ³ Pílate Jesus nayídilkid gáyil̄niigo, Ya' ni Jews ízisgo binant'a'i nłįí née? Da'áígee ánnii, bil̄nii, Jesus. ⁴ Pílate okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí n̄nee dała'at'ééhíí yich'į'

hadziigo gáníí, Dín n̄eehn̄ doo nagont'og ye'at'éé dago bígosíłsı́ıd. ⁵ Ndi dayúweh gádaan̄ıı, Gálileegé' ilch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagolı́ıgee n̄ee dahot'éhé yıl daagoshkish, áigé' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díı yidezts'aaná' na'ódılkid gánı́ıgo, Ya' dín n̄eehn̄ Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'ıı yiyi' naghaa lágo yıgosı́ıd, áigé' Hérod bich'ı' obidol'aad, Hérod k'adıı Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yıltsaana' dázho yaa bıł gozhóq: láago baat'ınzıhıı bigha doo áníiná' yıltséh hát'ıı da lé'e; godiyıhgo ána'ol'ııkíı la' hostséh nzıgo.

⁹ Áık'ehgo na'ódılkidgo ńzaad godeyaa ndi Jesus doo hat'ıı bıłnıı da. ¹⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı la'ıı begoz'aanıı ye'ık'eda'ilchııhi bit'ah nazıı, baa dahdaagoz'aanıı yee nawode ádaanııgo. ¹¹ Hérod la'ıı bisiláadahıı Jesus yaa daadloho yedaandit'ııh lé'e, áigé' dázho nlt'éego yik'e da'ılaago Pílate bich'ı'yú onádais'a'.

¹² Hérod la'ıı Pílate díı dab'ıłtsená' dázho doo ilch'ı' at'éé da n'ıı, áníıta áı bıjıı ıł'eké silıı lé'e.

¹³ Pílate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıı la'ıı nadaant'aahıı la'ıı n̄ee dála'áyıılaago, ¹⁴ Gáyıhıı, Dín n̄eehn̄ n̄ee ch'a'oyihııkaad daadołıııgo shaa bıł nołkaihn̄ nohwináál nahódéłkid ndi baa yádaakt'ıhıı doo da'anıı dago bı'at'e' nlt'éego bígosı́ııd: ¹⁵ Hérod bich'ı'yú odaanohwıla' nı'; áiná' Hérod díı k'ehgo bígosı́ııd: doo hat'ıı yıgha zıdee bıł'eh da, doo hago ánat'ııı da. ¹⁶ Áık'ehgo hab'ıłtsaasgé' ch'ınánshteéh. ¹⁷ (Da'adaagee kogo goz'aq lé'e, n̄ee la' ha'ásitıni bich'ı' ch'ınálteéh.) ¹⁸ N̄ee dála' nádidilghaazhgo, Áı n̄eehn̄ yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ınánłteéh, daanıı lé'e: ¹⁹ (N̄ee

Barábbas holzéhi kîh goznîlí biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, ła'íi nnee nastseedhíi bigha ha'ábi'dolt'e'.) ²⁰ Nnee dała'adzaahíi Pílate bich'î' hananádzii, Jesus ch'ínáyílteeh hat'íigo. ²¹ Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanîi, Tsî'ılna'áhi bíhołkałgo zodée, tsî'ılna'áhi bíhołkałgo zodée. ²² Taadngee Pílate gánádo'niid, Hat'íi bigha, hat'íi bee ncho'go adzaago? Shíi dín nneehń doo hat'íi yigha datsaah dago bígosılsııd: áík'ehgo habı'ıłtsaasgé' ch'ínánshteeh. ²³ Áiná' nnee dała'at'ééhíi nawode daadilwoshgo gádaanîi, An tsî'ılna'áhi bíhołkałgo datsaah dábik'eh: daadilwoshíi bee nnee dała'at'ééhíi ła'íi okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi itis okai. ²⁴ Áík'ehgo Pílate nnee dahádaat'iiníi begolne'go ngon'ąą. ²⁵ Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íi, nnee nastseedhíi bigha ha'ábi'dolt'e'ihíi ch'ínáınktíi, nnee nádaabokeedhíi bigha: áígé' Jesus nneehíi dahádaat'ııyú ádaabile'go yaa yidin'ąą. ²⁶ Siláada Jesus yıl dahnasááyú ła' nnee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólíni, k'edolzaagé' nadáti yiká ádaanııidgo tsî'ılna'áhi yiká' dahdaistaą, án Jesus bine'gé' yá yogheelgo higaal.

²⁷ Nnee dážhó łąągo biké' nalseeł, isdzáné aldo' Jesus yaa chał daadilwosh lę'e. ²⁸ Jesus bich'î' adzaago gádaabılńii, Isdzáné Jerúsalemgee daagonolíni, doo shíi shaa daalchag da, dánohwíi ła'íi nohwichagháshé baa daalchag. ²⁹ Isdzáné doo da'ılchii dahíi, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíi, doo daabi'dilbe' dahíi biyaa daagozhóq doleeł, daach'ididoonııihíi dahadıi bijıi biká' ngowáh. ³⁰ Ła'íi gádaanıi doleeł, Dził

nchaa'i, nohwiká'zhì' nahigeesh le'; ch'íná'lk'idíí, nohwik'i goziid le'. ³¹ Ch'il daadot'í'zhná' díí ye'ádaadzaayúgo, náhisgayúgohíí hago ágone'? ³² Ła' nnee naki nchq'go ádaadzaahíí bíłgo kíl onazáá lẹ'e, nadaaki'ditseedyú. ³³ Akú Cálvary golzeeyú kíl nánzááyú tsì'ılna'áhi bídaahaskał, nnee nchq'go ádaadzaahíí áldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'ał'an, ła' dihe'nazhińéego, ła'íí be'eshganzhińéego.

³⁴ Jesus gáníí, ShiTaa, díí nchq'go ádaat'í'hií bigha baa nádaagodín'aah; doo yídaagołsì dago ádaat'íí. Áíge' bidiyágéhií ilta'isniigo yigha da'diljoł. ³⁵ Nnee bit'ahgé' nazíigo daabineł'íí. Nant'an daanliinií áldó' Jesus yaa yádaakti'go yaa daad-loh gádaaniigo, Ła' nnee hasdádaayiniłná' bíí áldó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bíí Christ, Bik'ehgo'ihí'nań habiłtiinií nliyyúgo. ³⁶ Silááda áldó' bedaanít'í'hiigo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'í' dahyída'oktsi lẹ'e, ³⁷ Gádaabiłniigo, Ni Jews ízisgo biNant'a'i nliyyúgo, dání hasdá'ánlteeh. ³⁸ Jesus bik'ehgee Greek, Latin, ła'íí Hebrew k'ehgo k'e'eshchii lẹ'e, gágolzeego, DÍÍ JEWS ÍZISGO BINANT'A'I NLIÍ.

³⁹ Nnee nchq'go ádaadzaahíí, áígee tsì'ılna'áhi yídaayiskahíí dała'a beńdít'í'hiigo gábiłnií, Christ nlií lẹ'eyúgo hasdánohwiléh, ła'íí ni áldó' hasdá'ánlteeh. ⁴⁰ Áiná' ła'ihíí aí ániłhií gáyıłnií, Ya' doo Bik'ehgo'ihí'nań beńldzid da, ni áldó' dákoh niniigonł'éé, dáłekt'eego nohwá ngot'áá? ⁴¹ Nohwií da'ánohwidılne' dábik'ehyú ánohwi'delzaa: áiná' díń nneehń doo nagont'og ye'at'éhi da. ⁴² Áíge' Jesus gáyıłnií, SheBik'ehń, nant'ááyú nyaago shénálniih doleel. ⁴³ Jesus

gábilnii, Shíí da'aniigo gánildishnii, Díí jii dážhó gózhóq goz'aayú shíí nlií doleel. ⁴⁴ Dáha'iz'aagé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godilhił gozlii l'é'e. ⁴⁵ Ch'ígona'ái bich'á'idindííníí ásdjíd, kii biyi' da'ch'okaqahíí biyi' yune' daadintsoozi ilk'edláád l'é'e.

⁴⁶ Jesus nádidilghaazhgo gáníí, ShiTaa, shiyi'siziiníí naa nshné': díí yee ánniidná' dá'iké'yú nádeyol. ⁴⁷ Silááda yánant'aahi díí ánágot'íidíí yiltsaana' Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahénzigo gáníí, Da'aniigo dín nneehń nnee nł'éhi nlii l'é'e. ⁴⁸ Nnee daadéz'íigo láágo dała'adzaahíí dawa ánágot'ííhí daayiltsaago bijííłázhí' nádainłs'íná' onáskai. ⁴⁹ Jesus yídaagolśiníí dawa lá'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'íí aňahgé' nazíigo díí ánágot'ííhí daayiltsaa l'é'e.

⁵⁰ Ła' nnee Joseph holzéhi, nnee yánádaaltihíí itah nłíni; nnee nł'éhi, dávik'ehyú át'éhi nlii: ⁵¹ (Nnee yánádaaltihíí nadaagoshchíigo ánáda'ol'íidíí Joseph doo hwaa itah ánát'íid da:) án Jews daanłíni bikii goznıl Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleelíí ya'ohí l'é'e. ⁵² Dín nneehń Pílate yich'í' oyáá, Jesus bits'íhíí yíyókeedgo. ⁵³ Tsí'ihna'áhi yiká'gé' nanáidnłtíigo nak'á'ligaihi yik'íyidesdiz, áigé' tsébií'í'áńgo ágolzaa yune' nyinkłtí l'é'e, doo hwahá hadń ákóne' nnilteehi da. ⁵⁴ Jews daagonłsiníí bijii bee nkegonyaago ilch'í'golne'íí bijii l'é'e. ⁵⁵ Isdzáné Gálileegé' Jesus yil hikaihií tsébií'í'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'íhíí hago'at'éégo nnilłtí shíhíí daayiltsaa l'é'e. ⁵⁶ Onákaiyú łkagolchini lá'íí ik'ah yil ilch'í'đaizlaa; áigé' Jews daagodnłsiníí bijii hádaayol, dąngot'aq

lé'ehíí k'ehgo.

24

¹ Áí iskaꞗ hik'e godilziníí bijjii dázhó t'albigo tsébií'i'ányú hikaꞗolchini ilch'i'daizlaa n'íí odaizné', la'i aldó' yil hikai. ² Tsébií'i'ányú hikaigo tsée daadin'áꞗ n'íí yó'olyiz lé'e. ³ Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehñ bits'ihíí doo hwaa da lé'e. ⁴ Hayúshꞗ daanziná' nnee naki bidiyágé dázhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazjii siljii. ⁵ Isdzané tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabilñii, Hat'íí bighꞗ hináhi nanezna'íí bitahyú hádaadel'jii? ⁶ Án doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiñii n'íí bénádaañiih shi, ⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bincho' daagolíníí baa shich'ilteehgo tsj'ılna'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi jji hileehgo naadiishdáh. ⁸ Áík'ehgo áí áníí n'íí yénádaalñiih. ⁹ Tsébií'i'ángé' nákaíyú łats'adahíí la'íí la' Jesus biké' hikahíí aldó' bil nadaagosni'. ¹⁰ Mary Mágdalene, Jóanna, la'íí Mary, James bimaa, la' isdzané bilgo nadaal'a'á díí yil nadaagosni'. ¹¹ Ndi daazhógo ádaañii daanzigo doo daayodlaꞗ da. ¹² Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'jii, nak'a'ligai n'íí daazhógo sinilgo yiltsꞗ, áík'ehgo t'aꞗzhí' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

¹³ Da'ái bijjii la' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dányú gosts'idi dahgostꞗ'yúshgotah, Emmáus golzeeyú dez'h'aazh. ¹⁴ Díí ánágot'jii dawa yaa lił nagolñi'go goldoh. ¹⁵ T'ah yádaakti'go lił nagolñi' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bil dahiskai. ¹⁶ Áiná'

daineł'jii ndi hadń át'íiníi doo bídaagolsjíd da alzaa lẹ'e. ¹⁷ Jesus gádaabińii, Hat'íilá baa ńl nagolńi' goldoh, doo nohwił daagozhóo dago? ¹⁸ Dala'a, Cléopas holzéhihií, gábińii, Ya' dání zhá Jerúsalemyú asta'ńyáhi, áńi áígee áńágot'jiiíi doo bígonłsı da née? ¹⁹ Hago ágolzaahi áldolńii? ńii, Jesus. Áík'ehgo gánádaabılđo'ńiid, Jesus, Názareshgé' nłinihi, Bik'ehgo'ihí'ńań binkááyú na'iziidi, dážhó ízisgo áńá'ol'jii, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihí'ńań ła'íi nnee dawa binááłihi áłń'ńii. ²⁰ Áń dánohwíi nohwi'okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehií ła'íi nohwá nadaant'aahíi bángot'aahgo bidizideego ndaistjii, áíge' tsj'ikna'áhi yiká' daizes-hjii. ²¹ Áína' nohwíi Israel hadaasiit'í'íi hasdánohwiníi łąą daandzi: n'íi díi áńágot'jii n'íi yúshde' taagi jii siljii. ²² Nohwitahe' ła' isdzáne nohwił díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, áń dážhó t'albina' tsébi'i'áńyú okai łąą; ²³ Ndi Jesus bits'ihíi ákú doo hwaa da łąągo, t'aqzhi' nakai gádaańiigo, Bik'ehgo'ihí'ńań binadaal'a'a yaaká'gé'hi nohwich'j' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwińii, Jesus hińaa. ²⁴ Ła' bił nahikaihií tsébi'i'áńyú okai, isdzáne da'ádaańii n'íi k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayıltsaa da. ²⁵ Áíge' Jesus gádaabińii, Nohwíi nnee doo daagoyáni daanołinihi, Bik'ehgo'ihí'ńań binkááyú nada'iziidi n'íi nadaagosńi'íi doo dáhah daaholđlaah da: ²⁶ Christ áík'ehgo biniigodılne'go áíge' yee ízisgo at'ééhií baa godidot'aalgo dábik'eh łąą née? ²⁷ Mosesgé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'ńań binkááyú nada'iziidi n'íi ádaańiihií dawa, ła'íi Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' bek'eda'ashchiiníi dahot'éhé dabíi baa k'eeshchiiníi hat'íi golzeego

ágolzeehíi yil nadaagosni'. 28 Gotah dezhaazh n'íyú dák'ad nikáh: Jesus bádn dayúweh dahiyaa nt'éego, 29 Níl nahátaq le', daabihniigo nádaabokaqah; alk'iná' o'i'áq, k'ad t'é' goleeh, daabihni. Áík'ehgo yil ha'ákaiyú yil naháztaq. 30 Da'iyaaqo bil dinezbihgo bán náidn'aqo ya'ahénzigo oskaqdná' ilk'iyiné'go baa daizné'. 31 Áníta áígee hadn át'íi shíhíi nzhogo daayiltsaq; nt'éego Jesus dádainel'íizhí' yit'aa tsídaazghal. 32 Gádaakildi'nii, Nohwííi dázho dilti' ngonoligo at'éé, itínyú nohwich'i' yahti'ná', án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'eda'ashchiinii hat'íi niigo aníhíi baa nohwil nagolníná'. 33 Áíge' dagoshch'i' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú łats'adahíi łá'íi nnee łá' ishah dala'adaat'eego baa n'áazh, 34 Nt'éego gádaabihni, NohweBik'ehn da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'i' ch'í'nah ádilzaa aldo'. 35 Nnee áníi n'áazhíi itínyú hago ágodzaahíi, łá'íi hago at'éego Jesus bán ilk'iyiné'gee yínadaagosdzíidíi yaa nadaagosni'.

36 Gádaaniiná' Jesus dabíi áí bitah sizíi silíigo gádaayihni, łch'i'gont'ééhíi bee nohwich'i' goz'aq le'. 37 Ndi bil díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsaq daanzigo. 38 Jesus gádaabihni, Hat'íi bigha tsídaadołyiz? Hat'íi bigha na'ódikidíi nohwiini' biyi' begoz'aq? 39 Shigan łá'íi shikee daanél'íi, da'anii shíi ást'íi: shídaadołnih, áík'ehgo bídaagonolsíih; ch'iidn bits'í łá'íi bits'in doo golíi da go'íi, daal'íi go'íi nkoh, shíi shits'í łá'íi shits'in golíi. 40 Ánniidná' bigan łá'íi bikee yil ch'í'nah áyíłaa. 41 Dázho bil daagozhóq łá'íi bil díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odłaq daná' Jesus

gádaabih̄nii, Dahat'íhíta hidaq̄ahíí la' daasohné' née? ⁴² Łóg sit'éédhíí la'íí gosnih yaa daizné'.

⁴³ Náidnné'go bináát yíyáá lé'e. ⁴⁴ Áíge' gádaayih̄nii, T'ah nohwil̄nsh̄l̄j̄iná' díí bee nohwil̄nadaagosisn̄i' go'íí, Moses ngon'áá lé'ehi shaa k'e'eshchiiníí, la'íí Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'áá, daanohwildish̄nii ni'. ⁴⁵ Áíge' Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí hat'íí niigo aníí sh̄ihíí bil̄ ídaagoz̄igo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabih̄nii, Shíí Christ nsh̄l̄ni, shiniigodilne'go taagi j̄ii hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashch̄i, áík'ehgo dábik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ La'íí Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'íí bitahyú, bidaanch̄o'íí yich'á'zh̄i' ádaane'go binch̄o'híí bigh̄a baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díí daal'j̄i go'íí ákoh baa nadaagoh̄i'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'ááníí nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísółtaq̄, yaaká'gé' na-wodíí bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áíge' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yil̄ ch'ékai, Béthanyzh̄i', yádn̄ ninyáágo, áígee hadag yaa dil̄niigo yá da'oskaq̄ad, Nohwiya gozh̄oq̄ doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaq̄adná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaq̄adgé' Jerúsalemyú onákai, dázho bil̄ daagozh̄oq̄ogo: ⁵³ Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich'j̄i ahédaanz̄igo da'ch'okaq̄ah goz'áá yune' dáda'okaq̄ah nt'éé lé'e.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 2 Aug 2022

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049